Johan Ludvig Heiberg

ELVERHØJ

Johan Ludvig Heiberg

Elverhøj
Drama i fem akter

eBibliotek 1800

2024

Personerne:

Christian den Fjerde, *konge af Danmark*
Erik Walkendorff, *herre til Højstrup på Stevns*
Elisabeth Munk, *hans myndling*
Albert Ebbesen, *kongelig lensmand på Tryggevælde*
Poul Flemming, *hofmand i kongens følge*
Henrik Rud, *hofmand i kongens følge*
Karen, *en bondekone på Tryggevælde*
Agnete, *hendes datter*
Bjørn Olufson, *hushovmester på Højstrup*
Mogens, *en jæger*

Bønderfolk, hofmænd, pager, riddere og damer.

Handlingen foregår i Tryggevælde og Stevns herreder på Sjælland.

Første gang opført på Det kongelige Teater den 6. november 1828.

Første akt

En egn i Tryggevælde herred. I baggrunden ses Stevns herred. Grænsen mellem begge er en å, som flyder tværs over skuepladsen. En simpel træbro fører derover. På den hinsidige åbred ser man et stort ellekrat. I forgrunden til højre for tilskuerne ligger Karens bondehus. Udenfor huset står et bord og en skænk. Det er tidlig morgen før solens opgang; lidt efter lidt bliver det lys dag.

Melodrama,

under hvilket Karen åbner døren til sit hus og træder ud. Hun lader døren stå åben, og man ser en stærk ild brænde på skorstenen. Hun flytter adskilligt køkkentøj ud og ser imellem til ilden, idet hun lægger brænde til og puster til den. I baggrunden høres et jagthorn, til venstre, i afstand, trompeter. Lidt efter kommer Mogens fra baggrunden over broen, og derpå indtræder fra venstre side kongen og Flemming, begge i rejseklæder. Karen har imidlertid sat sig udenfor huset og begyndt at polere noget køkkentøj. Mogens har sin bøsse på nakken, han går langsomt over broen, vender sig ofte om og ser tilbage. Når han er kommet over broen, bemærker han Karen, bliver stående og lytter til hendes følgende romance. Kongen og Flemming lægger ikke synderlig mærke til de andre personer. Man ser, de er i samtale, og Flemming peger på forskellige genstande i baggrunden og til siderne, ligesom for at underrette kongen om lokaliteterne.

Første scene

Kongen. Flemming. Karen. Mogens.

Karen *(synger til sit arbejde):*

1.
Jeg gik mig i lunden en sildig sommerkvæld
og tømte mig et bæger af sprudlende væld.
Men vogt dig, o min pige, for elverkongen ser dig!

2.
Den brusende bølge sprang ud fra grønne høj;
med et så blev det stille, den flød uden støj.
Nu vogt dig, o min pige, for elverkongen ser dig!

3.
Da tonede luften af sang og strengespil,
tre hvide møer dansed i duggen dertil.
Nu vogt dig, o min pige, for elverkongen ser dig!

4.
Som dunst over engen så flygtig til at se,
de trende blev til én og den ene til tre.
Nu vogt dig, o min pige, for elverkongen ser dig!

5.
Han selv stod i midten af hines lette sving;
da drog han af sin finger en kostelig ring.
Ja, vogt dig, o min pige, for elverkongen ser dig!

6.
Jeg greb efter ringen, men han greb om min hånd,
de hvide møer slynged omkring os et bånd.
Ja, vogt dig, o min pige. For elverkongen ser dig!

7.

Nu bor jeg i højen som elverkongens brud,
og kun når duggen falder, jeg vover mig ud.
For vogt dig, o min pige, for elverkongen ser dig!

(Under begyndelsen af denne romance har kongen og Flemming forladt scenen i samtale. Mod slutningen af sangen træder de atter ind, og kongen bliver opmærksom på Karen.)

Flemming.

Jeg kan forsikre Eders Nåde, at denne kone er et levende arkiv for alle vore gamle overtroiske sange: de blomstrer endnu på hendes læber og udbreder sig over hele egnen. Når hun engang dør, så er det forbi med vor folkepoesi.

Mogens *(til Karen)***.**

Karen! God morgen! I er tidlig på færde.

Karen.

Det får jeg vel, siden her skal være gilde i dag.

Mogens.

Men hvorfor synger I altid sådanne sørgelige viser?

Karen.

Sørgelige? Da kan jeg såmænd også nok af de lystige; jeg skal straks synge jer en.

Flemming *(til kongen)***.**

Vil Eders Nåde give agt, så skal I høre, hvad den kvinde forstår ved lystigt.

Karen *(synger)*.

1.
Jeg lagde mit hoved til Elverhøj,
mine øjne de finge en dvale:
Da kom mig i møde jomfruer to
og lokked mig med sang og med tale.
Eja! hvor sælsom en dans!

2.
Striden strøm den stiltes derved,
som førre var vant at rinde.
Alle små fiske i floden svam,
de legte med deres finne.
Eja! hvor sælsom en dans!

3.
De vinked mig først, og så trued de mig,
jeg stod som med lænker bunden.
Da galede hanen i fjerne by,
og trolddommen var forsvunden.
Eja! hvor sælsom en dans!

4.
For råder jeg hver dannis svend,
som ride vil i skove,
han ride sig ikke til Elverhøj
og lægge sig der at sove.
Eja! hvor sælsom en dans!

Mogens.

Ja, det er sandt. Visen kan være lystig nok, men den handler jo igen om det samme.

Karen.

I ved nok, jeg synger ikke om andet.

Mogens.

Jeg fortænker jer ikke deri. Endnu denne morgen for et øjeblik siden, så jeg elverpigen ved foden af højen histovre i krattet.

Karen.

Stille!

Mogens.

Hun forsvandt mellem træerne, idet jeg nærmede mig. Derpå gik jeg ad stien udenom, for jeg havde just ikke lyst til at gå på spor efter hende.

Karen.

Stille, siger jeg! Ser I ikke, her er fremmede?

(De forbliver i samtale.)

Flemming *(til kongen)***.**

Ikke sandt, Eders Nåde? disse gamle viser om elverfolk, nisser og trolde er meget at beklage; de har overlevet den tid, da man troede dem på deres ærlige ord; derfor sætter de også et så bedrøveligt ansigt op, at man ikke ved, om man skal le eller græde derved.

Kongen.

Og mig behager disse sagn og viser.
En skillemønt, som ikke mer har kurs,
men som dog bondestanden samler på,
i håbet om, at den engang vil gælde,
er og en del af fædrelandets skat.
Men hvem er egentlig den gamle kone?

Flemming.

En husmandsenke, men dog ikke fattig;
hun får sit offer fuldt så godt som præsten,
for hun passerer her for et orakel;
hun *synger* ikke blot om elverfolk
og underjordiske; nej, man tror i egnen,
at hun har omgang med dem. Såre mægtig
er den anseelse, hvori hun står:
er kvæget sygt, er noget ondt på færde,
så tyer man straks om råd til mutter Karen.

(Hemmelighedsfuld og halv sagte:)
Hun har en datter, som er meget smuk.

Kongen.

Ej, ej, hr. Flemming! I er vel bevandret
i den lokale kundskab, kan jeg mærke.
I har haft gavn af eders ophold her.

Flemming.

Hvad andet, Eders Nåde? Jeg besøgte
min ven, hr. Ebbesen, i jagtens tid;
men jage kan man jo dog ej bestandig,
man har og tid til skæmt.

Kongen.

Måske for skæmt
I lokket har den smukke bondepige.

Flemming.

Ej, Eders Nåde, hun er ej at lokke.
Hun er så tugtig og så fin i sæder,
som damerne ved hoffet. Næsten tror jeg,
at mutter Karen kender lidt til trolddom,
når jeg betragter hendes datters væsen.

Kongen.

I vil nok pirre min nysgerrighed?

Flemming.

Nu, det er også let at stille den.
Den gamle vist vil springe højt af glæde,
når kongen spørger efter hendes datter.

(Til Karen:)

God morgen, gamle Karen!

Karen.

Ih, se der!

Hr. Flemming! Er I atter kommet ud
at gæste Tryggevælde?

Flemming.

Ja, min gamle.

Karen.

Og bringer med så stadselig en ridder?

Kongen *(til Flemming)*.

Hun ikke kender mig.

Flemming.

Men sig mig, Karen,
er eders smukke datter ej til stede?

Karen.

Min smukke datter? Nu, hvis hun er smuk,
er skylden hverken hendes eller min.

Flemming.

Godt ord igen! – Sig, er hun ej til stede?

Karen.

Kors! hvilken hast I har! forhast jer ikke!
For eder er hun ej til stede nu;
det er jo tidligt, pigebarnet sover.

Flemming.

Hvorledes? Sover hun, og I er oppe?

Karen.

Det unge blod behøver længer søvn.

Flemming.

Men hun bør hjælpe jer ved eders arbejd;
I må dog have gavn af eders datter.
Jeg vil gå ind og vække hende.

Karen *(stiller sig for døren)*.

Stille,
hr. ridder! jeg forstår ej spøg i dette.

Kongen.

Og den er allerede vidt nok dreven.
Jeg give må den gamle kone ret:
har hun en datter, som er smuk, da gør hun
tilvisse klogt i at bevogte hende.

Karen.

Der taler en fornuftig gammel mand!
Tag ham til eders mønster.

Flemming.

Ser jeg ret,
så gør I tilberedelser til gilde.
I gælder for den bedste kogekone
i herredet; jeg vædder, bønderne
har nu igen bestilt et middagsmåltid.

Karen.

I traf det rigtigt. Lensmanden i aften
har bryllup jo med jomfru Munk på Højstrup,
og derfor har bønderne nu gilde
den hele dag; i aften de ham følger
vel tvende mil til brudehuset hen.

Flemming.

I aften siger I? Det er ej muligt!

Karen.

Ej muligt?

Kongen.

Nu har konen atter ret,
det er i aften.

Flemming *(afsides)*.

Himmel, hvilket budskab!

Karen.

Skal ej de tvende herrer med til Højstrup?
Der bliver lystigt, kan I tro.

Mogens.

Og pragtfuldt.
Man siger, kongen komme vil derhen.

Karen.

Hvo siger sligt? Det er kun snak og rygter.

Mogens.

Det tror jeg med. Dog – kongen har stået fadder
til bruden; det er rimeligt, han derfor
til hendes bryllup kommer.

Karen.

Hvor I snakker!
Jeg siger eder, kongen kommer ej.

Mogens.

Jeg tror det heller ikke, men man siger …

Karen.

Man siger! Ja, man siger jo så meget. –
I herrer, I, som kommer just fra staden,
I må det vide; sig, har jeg ret?

Flemming *(med et blik på kongen)*.

Jeg ved ej …

Karen *(til kongen)*.

Nu, hvad siger I, hr. ridder?

Kongen.

Jeg tredje gang må give konen ret,
thi kongen kommer ikke.

Karen *(til de andre)*.

Ser I det?

(Til kongen:)

Men kan I sige mig af hvilken årsag?

Kongen.

Nu, han har andre ting at tænke på.
Han været har en tur i Vordingborg
og går den lige vej til København.

Karen.

Nej, herre! det er ej den rette grund.

Kongen.

Ja så! Men lad mig høre da den rette!

Karen.

Jo jo! de herrer hofmænd kan hos bønder
nok lære lidt.

Kongen.

Det har jeg ofte sandet.

Karen.

Nu vel, så hør da: Den rette grund,
hvi kongen ej til Højstrup kommer –

Kongen.

Nu da?

Karen.

Det er, fordi han tør ej.

Kongen.

Hvad? Han tør ej?

Karen.

Så er det.

Kongen.

Sig, hvad har han der at frygte?

Karen.

Har han vel nogen sinde sat sin fod
i Stevens herred?

Kongen.

Nej, det har han ikke;
men det kan ske endnu.

Karen.

Nej aldrig!

Kongen.

Sig dog …

Karen.

Betragt den å, som flyder her forbi:
den skiller Stevns fra Tryggevælde herred.
Jeg siger eder: Kongen tør ej længer
forføje sig, end til det sted I står;
men over denne bro han ej tør komme.

Flemming.

Nu har jeg hørt det med!

Kongen *(sagte)*.

Vær stille, Flemming!

(Til Karen:)
Sig da, hvad fare truer ham i Stevns?

Karen.
I Stevns vil kongen ej hans nærhed tåle.

Kongen.
Vil kongen ikke tåle kongens nærhed?

Mogens.
Hun mener elverkongen.

Kongen.

Elverkongen?

Flemming.
Ha ha ha ha!

Kongen.

Bestandig kommer hun
til sine sagn tilbage.

Flemming.

Ha ha ha!

Karen *(alvorlig og højtidelig)*.

Fra Arilds tid en elverkonge hersker
fra åen her til Stevens høje klint.
Han tåler ingen anden konges nærhed.
Det ved vore konger ganske vel,
og derfor kommer ingen af dem did.
Tror I mig ej, da spørger hvem I vil,
enhver i egnen sande vil mit ord.

(Til Flemming:)
Og I, min unge lattermilde ridder!
Når I på ny behøver stof til latter,
så kan I søge den i eders spejl,
men ej i gamle folks erfarne tale.

(Hun har imidlertid samlet sit køkkentøj sammen, går ind med det i huset og slår døren i efter sig.)

Anden scene

Kongen. Flemming. Mogens.

Kongen *(til Flemming)*.

Der har I gjort den gamle kone vred,
og hendes datter fik I ej at se.

Flemming.

Umuligt kunne jeg min latter tvinge,
den hele samtale var så pudserlig.

Mogens.

De gode herrer finder det nok sælsomt,
men tingen er dog vis.

Flemming.

Se, nu vil han
omvende folk og sætter vist sin jæger-
samvittighed i pant.

Kongen.

Jeg gad dog vide,
hvor Ebbesen kan være? Dog – til Højstrup
måske han red at hilse på sin brud.

Flemming.

Formodentlig.

Mogens.

Om Ebbesen I spørger?
Han er i nærheden.

Kongen.

Sig, hvor?

Mogens.

Jeg så ham
i elverkrattet hist – jeg vil jer sige,
han langsomt efter pigen listed sig.

Kongen.

Hvorledes? hvilken pige?

Mogens.

Elverpigen.

Kongen.

Hvad? Kommer I på ny med elverfolk?
Jeg tror, det hele herred har en raptus.

Mogens.

Så sandt jeg lever, selv jeg pigen så,
og Ebbesen sig listed efter hende,
men bag ved Elverhøj forsvandt de begge.

Kongen.

Nu går det snart for vidt!

Mogens.

Det er bekendt,
at lensmanden tit følger hendes spor
i tusmørket ved aften og ved morgen.
Som jæger må jeg vide det. Jeg ser ham
helt ofte sværme hist i elverkrattet.

Flemming.

Jo, han er sikker! Han som alt i aften
skal ægte jomfru Munk, har stævnemøde
med piger i et krat.

Mogens.

Oh! Han er klog!
Han lader sig vist ej så let forlokke.
Jeg tænker, han et andet forsæt har.

Kongen.

Og hvilket da?

Mogens.

Nu vel! Jeg vil det sige:
Man mener, at en skat er hist begravet
ved Elverhøjens fod, for pigen sidder
så ofte der, som om hun vogted noget.
Jeg tænker, skatten lokker ham derhen.

Flemming.

Jeg tænker, pigen lokker ham.

Mogens.

Kan være.
Man ved ej ret, hvad man skal tro derom.
Han kommer vistnok straks, thi hanen gol
for længe siden, det er næsten lyst,
og så er elverpigen væk. For resten
vil nok de gode herrer tie stille
med hvad jeg har fortalt dem? Nu farvel!

(Går.)

Tredje scene

Kongen. Flemming.

Kongen.

Hvad skal man tænke dog om disse folk?
Jeg ved ej, om de har frygt for Gud
og ærer kongen, men urokkelig
er deres tro på sagn om elverfolk.

Flemming.

Kulturen står her på et ringe trin.
Jeg tænker, Eders Nåde gjorde bedst i
at svie hele krattet af hist ovre.
Måske kom elverkongen selv og sagnet
i lige stor forlegenhed for husly.

Kongen.

Der stikker noget under, kan I tro!
Hvi sværmer Ebbesen på skjulte veje?

Flemming.

Og det så nær ved brylluppet! Endnu
jeg knap kan komme mig af min forundring,
at mig den gamle kone måtte lære,
at brylluppet så hurtigt er bestemt.

Kongen.

Jeg kunne selv jer have sagt det, Flemming!
På min befaling er det sket.

Flemming.

Og derfor
drog Eders Nåde hid til Tryggevælde?

Kongen.
For selv at bringe lensmanden min hilsen.

Flemming.
Min konge! har jeg eders tiltro tabt?

Kongen.
Hvortil det spørgsmål?

Flemming.
Siden Eders Nåde
på hele vejen ej har mig betroet,
at hid vi kom, samt årsagen dertil.

Kongen.
Jeg har så mine grunde, men vær rolig,
en ærefuld bestilling venter jer:
Jeg drager bort i aften, I skal blive
og følge med til Højstrup i mit navn
og bringe jomfru Munk min brudegave.

Flemming *(forvirret)*.
Det er for meget … alt for stor en ære …

Kongen.
Da jeg stod fadder til Elisabeth,
var eders salig fader den, som mødte
på mine vegne, som til barnets vugge
min faddergave bragte. Nu skal I
ved hendes bryllup forestille kongen.

Flemming.

Min konge! denne nåde …

Kongen.

Tys! Hvo kommer
hist over broen?

Flemming.

Det er Ebbesen.

Kongen.

Ha! kommer han dog endelig tilbage!

Fjerde scene

Kongen. Flemming. Ebbesen *kommer over broen.*

Flemming.

Hej Albert! det er vel på tid, du kommer!
Kom hid og se!

Ebbesen.

O himmel! er det muligt?
Min høje konge! mig besøger I,
og jeg er ej til stede ved jer ankomst!
Men jeg har ikke drømt om denne nåde.

Kongen.

Det er min skik at overraske folk.

Ebbesen.

Oh! at en anelse dog havde sagt mig …
Jeg håber dog, I har ej længe ventet.
Sig Flemming, sig, når kom Hans høje Nåde?

Flemming.

Det være kan en time …

Ebbesen.

Ha! en time,
hvor et minut for meget ville være!
Hans Nåde stod dog af på slottet?

Flemming.

Ja.
Men ingen vidste, hvor du var. Man søgte
dig først i sovekammeret, men forgæves.
Man undrede sig meget, at så tidligt
du var gået ud, da man endnu formoded,
at du i søvnens arme lå.

Ebbesen.

O Himmel!
Fandt Eders Nåde værelser og senge,
opvartning, frokost? … Jeg vil ile forud
for alt at ordne …

Kongen.

Det har ingen hast.
Bliv kun; mit følge her er ikke stort,
og megen plads behøves ej. Desuden
jeg alt i aften går til København;
men Flemming møder i mit sted på Højstrup.
Er I tilfreds dermed?

Ebbesen.

Min høje konge!
Bestandig eders vilje var min.

Kongen.

Hvor har I været denne morgenstund?

Ebbesen.

Jeg en spadseretur har gjort.

Flemming.

Ej sandt?
I elverkrattet hist?

Ebbesen.

Jo, der er køligt!

Flemming.

Og ensomt.

Ebbesen.

Ganske vist.

Kongen.

Men er I ikke
for elverfolket bange?

Ebbesen.

Eders Nåde
vil spøge, kan jeg mærke. Rigtignok
er egnen fuld af alskens elversagn.
I Store Heddinge, i kirkemuren,
der er en hvælving, som er muret til;
den kaldes elverkongens mørke kammer.
Der tror den simple mand, han har sit dagly,
mens han om natten sværmer hist i krattet
i måneskin og milde sommervinde.
Men raser stormen, går den vilde søgang,
da sidder han på Stevens hvide klint,
som klintekonge, med sit spir i hånden
og ser med lyst, hvorlunde skibe strande.

Kongen.

Og ikke sandt? Han tåler ej, at jeg
går over broen ind i hans distrikt?

Ebbesen.

Har Eders Nåde hørt det allerede?
Ja, der er tusind eventyr om ham!
Det er ej værd at lægge sligt på hjerte.

Kongen.

Vist ikke! det bekymrer mig ej heller,
så lidet som det sagn, der går om eder.

Ebbesen.

Om mig?

Kongen.

Nu vel, man siger, at I har
med elverpigen sammenkomst i krattet.

Ebbesen.

O hvilken dårskab!

Kongen.

Vistnok var det dårskab,
og allermest på eders bryllupsdag.

Ebbesen.

Hvo har fordristet sig til sligt at sige?

Kongen.

Det var en jæger, én af eders folk.

Flemming.

Tænk, hvilken uforskammet jægerløgn!

Ebbesen.

Du vil nok have mig til bedste, Poul?

Flemming.

Nej ingenlunde. Men bliv ikke vred
på jægeren, hvis han har røbet dig,
thi han undskyldte dig på bedste måde:
Han sagde, pigen var ej det, du søgte,
men vel den skat, hun vogter på. Jo, jo!
Hun har en skat, du ved nok, hvad du vil.

Ebbesen.

Men jeg forstår ej …

Kongen.

Ikke sandt, hr. Albert?
I ved, at når der fundet er en skat,
så er det halve kongens ejendom?
I vil dog ej berøve mig min ret?

Ebbesen.

Bevares vel! jeg være skal så ærlig
som Esau, da han købte Jakobs linser.
Jeg ej beskrive kan, hvor det mig glæder,
at Eders Nåde har så muntert lune.
Min ringhed gerne tjene vil til mål
for vittighedens hvasse pileskud,
når sligt fornøje kan min høje herre.
Men tillad, at jeg fører jer til slottet
og efter fattig evne jer beværter.

Kongen.

Jeg tage vil mod tilbuddet.

Ebbesen.

Min konge!
Her vejen går, vi må til denne side.

Flemming *(til Ebbesen, idet de går)*.
Der slap du godt, men syng kun ej triumf;
tro ej, dit skriftemål er alt til ende.

Ebbesen.
Hvad? Skrifte? Jeg har intet at bekende.

(De går alle tre ud til venstre.)

Femte scene

***Agnete** kommer over broen. Hun går langsomt, med sagte trin og ser hen til den side, hvor de forrige personer gik ud.*

Agnete.

Hvad mon det var for to herrer, som ventede på ham og fulgte med ham? Vistnok et par riddersmænd, som skal med til festen på Højstrup. – Oh! den fest, den fest! den gør mig mer og mer forvirret.

(Sætter sig i en grublende stilling udenfor huset.)

Sjette scene

***Agnete**. **Karen** kommer ud med to store lerkrukker i hånden.*

Karen.

Nå, er du endelig der? Er det nu tid at komme hjem?

Agnete.

Er det allerede silde? – Min Gud! jeg ser, det er lys dag, jeg har næppe bemærket det.

Karen *(afsides)*.

Nu sidder hun igen i sine drømmerier. *(Højt.)* Agnete, når du går til Elverhøj, må du passe tiden og ikke blive så længe borte. Her var nylig to fremmede riddere …

Agnete *(springer hurtigt op.)*

Jeg har set dem. Hvem var det?

Karen.

Har du set dem?

Agnete.

Jeg skjulte mig på hin side broen, til de var forbi.

Karen.

Deri gjorde du vel. Jeg ville ikke for meget godt, at de skulle have set dig. Den ene var hr. Flemming, han spurgte efter dig på sin sædvanlige næsvise måde, men jeg sagde, du var endnu ikke opstået. Og så kom endda Mogens og fortalte, at han havde mødt elverpigen. Han var endnu ganske forskrækket derover. Har du endnu ikke mødt kongen i krattet?

Agnete.

Nej, min moder, nej, jeg har aldrig set ham. – Men sig mig, hvem var den anden ridder?

Karen.

Hvad ved jeg det? Det var en gammel ærbar og fornuftig mand.

Agnete.

De er vel begge kommet til festen, ikke sandt?

Karen.

Formodentlig.

Agnete.

Og du har jo også gilde i dag? Bønderne vil drikke på –

Karen.

Nu, hvorfor taler du ikke ud? På hr. Ebbesens og jomfru Munks sundhed.

Agnete.

Ja, således var det!

Karen.

Men, Agnete! Vågn dog op! Du går jo som i drømme. Du sukker, du stirrer hen for dig, du hører næppe, hvad jeg siger. Kom barn, her er nok at bestille i dag. Tag hånd i hanke, så forgår nok dine grublerier.

Agnete.

Ja, kære moder! Hvad befaler I, at jeg skal gøre?

Karen.

Flyt alle tallerkener og krus herud på bordet, og pas tillige vel på huset; jeg går imidlertid til slottet for at hente mjød. Øl og most har vi allerede nok af, men brudeparrets skål må drikkes i mjød.

Agnete.

Ak ja!

Karen.

Nu, hvad behøver du at sukke derover? Gå ind, mit barn, gå og rap dig, så bliver du nok i godt lune.

(Agnete går ind i huset.)

Syvende scene

Karen *(alene).*

Karen.

Stakkels barn! Hun ved ikke selv, hvad der gør hende så tankefuld, og hvad der uophørlig drager hende til Elverhøj. Gid hun aldrig må få det at vide.

(Går ud til venstre.)

Ottende scene

Ebbesen *og* ***Flemming****, kommer fra venstre side, men ad en anden vej end den, Karen gik ud af.* ***En page*** *følger dem.*

Ebbesen.

Min ven! Kongen har lagt sig til at sove for at udhvile efter rejsen. Hvis det altså, som du siger, er dig af vigtighed at besøge hr. Holger Rosenkrantz på Vemmetofte, så spild intet øjeblik, men drag straks derhen for at være tilbage, inden kongen vågner.

Flemming.

Jeg vil følge dit råd; men skulle det blive tilfældet, at jeg forsinker mig nogle øjeblikke, så stoler jeg på, at du vil undskylde mig. Kongen vil ikke savne mit selskab, så længe han har dit. Du er jo i dag målet for alle hans tanker, genstanden for hans nåde, hans faderlige ømhed …

Ebbesen.

Du har ret. Men se dog at komme tilbage i rette tid. Jeg har ladet sadle min rappeste ganger til dig. Den venter dig på hin side broen. Min page skal ledsage dig til stedet. Skynd dig! Af sted!

Flemming.

Næppe kan jeg få tid til at tale to ord med dig i enrum. Lykkelige menneske! Skønner du også på din lykke: den at modtage din brud af vor ædle konges hånd?

Ebbesen.

Hvor kan du spørge derom? Visselig skønner jeg på hans godhed. Men skynd dig! Spild ikke tiden!

Flemming.

Og hvad er dog selv denne lykke mod kærlighedens, mod den salige tanke at elske og vide sig elsket?

Ebbesen.

Ja, deri består den sande lykke. Oh, min ven, dersom du vidste –

Flemming.

Hvilket? Hvor højt du er elsket?

Ebbesen.

Ja, netop, hvor højt jeg er elsket. Dersom du vidste det, dersom du drømte derom –

Flemming *(afsides.)*

Ha! jeg må øjeblikkelig til Højstrup. Jeg må tale med hende, jeg må kræve hende til regnskab …

Ebbesen.

Hvad siger du?

Flemming.

At her er ikke en minut at spilde.

Ebbesen.

Nej, det er jo mine ord. Skynd dig, skynd dig!

Flemming.

Far vel!

Ebbesen.

Far vel!

(Flemming går over broen, fulgt af pagen.)

Niende scene

Ebbesen *alene.*

Ebbesen.

Så gik han endelig. Og nu til Højstrup!
Ej noget øjeblik er her at spilde.
Jeg ende gøre må på dette forhold;
et afslag henter jeg hos jomfru Munk
og bringer det tilbage til min konge,
så ærligt, som det sømmer sig en mand.
Da vil han vredes, ja, det forudser jeg;
det får ej hjælpe!

(Ser på Karens hus; og kysser på fingeren.)

Først et afskedskys
til dig, stråtakte hytte, simple bolig,
min længsels mål, mit ønskes paradis! –
Ha! Døren åbner sig! – Oh, det er hende!

Tiende scene

Ebbesen. ***Agnete*** *kommer fra huset og sætter en bunke tintallerkener på bordet.*

Ebbesen.

God dag, Agnete!

Agnete.

Se god dag, hr. lensmand!

Ebbesen.

Så tidlig alt beskæftiget?

Agnete.

Ja, herre!
Og det for eders skyld.

Ebbesen.

For min, du siger?

Agnete.

Her gilde være skal i dag og drikkes
på eders sundhed. Altså ser I vel,
mit arbejd er for eders skyld.

Ebbesen.

Agnete! …

Agnete.

Og her skal danses. I kan tro, hr. lensmand,
at jeg skal danse med, når I mig ser,
I tænke skal på elverpigens dans
i tusmørket, ved aften og ved morgen.

Ebbesen

Agnete dog! så hør …

Agnete.

Men vogt jer, herre,
når I til eders bryllup ride vil,
at ikke jeg slår kreds om jer og drager
jer ind deri og gør jer elverskudt!

Ebbesen.

Det har du heks for længe siden gjort!

Agnete.

Er jeg en heks? jeg kan mod jer ej hekse;
I selv er mig en overmægtig troldmand,
som min besværgelse tilintetgjorde
og sprang af heksekredsen ud.

Ebbesen.

Agnete!
Hør kun et ord …

Agnete.

Jeg har ej tid. Så meget
er her at passe; I må vide, jeg
vil tjene jer på eders bryllupsdag.

Ebbesen.

Sig, er din moder inde der i stuen?

Agnete.

Nej, hun har også travlt, hun er gået bort.

Ebbesen.

Og ingen anden er i huset?

Agnete.

Ingen.

Ebbesen *(iler hen og omfavner hende)*.

Min elverpige! Dig, kun dig jeg elsker,
og tro jeg bliver dig.

Agnete *(river sig løs)*.

Slip, slip, hr. lensmand!
Jo, der er fuldt af mennesker derinde.

Ebbesen.

Hvad er dog det for gækkeri?

(Løber hen og ser ind i huset og kommer tilbage.)

Du heks,
du vil kun narre mig.

(Løber efter hende, hun undviger.)

Agnete.

Tys! tys! betænk dog,
her er ej Elverhøj.

Ebbesen.

O min Agnete!
hvor jeg dig ser, er Elverhøj for mig.
Din nærhed skaber mig en salig drøm;
den griber mig med sværmeri, som ham
der har sit hoved lagt til Elverhøj
og skuer månen over engens tåger.

Agnete.

Oh! vil I minde mig om denne brøde?

Ebbesen.

Hvad brøde? Har jeg ikke from, beskeden
din uskyld nærmet mig, så tit som du
med tillid mødte mig ved Elverhøj?
Har jeg dig skjult, at kongen min forening
med jomfru Munk besluttet havde, længe
før dig jeg kendte, før du kendte mig?
Men aldrig dog om kærlighed jeg talte
til hende, heller ikke mig hun elsker.
Som ridder passed det sig ej, at jeg
ophæved vor forlovelse, men hun,
hun, som en dame, hun kan gøre det.
Jeg håbed alt i rigtighed at bringe,
da pludselig jeg efterretning fik,
(det var i går, det er ej længer siden)
at brylluppet bestemt var til i aften.
Men vid, jeg går i denne stund til Højstrup;
om tvende timer er jeg her igen,
og jeg tilbage bringe skal en kurv,
så god som tvungen frier kan den ønske.

Agnete.

Nu taler I, som jeg det gerne hører.

Ebbesen.

Det samme har jeg sagt dig alt i morges
ved Elverhøj.

Agnete.

Men da jeg kom tilbage
og skued disse tilberedelser
og så to riddere, som vented på jer,
og som jeg tænkte, kommet var til bryllup,
da vågned min urolighed på ny.
Jeg ved jo nok, til trods for eders løfter,
I kan ej ægte mig, en bondepige;
men dog, dog kan jeg elske jer, o herre,
i stille sind, beskeden, som det bør sig;
men se jer som en andens brudgom! nej!
det kan jeg ikke.

Ebbesen.

Tvivl ej på mit ord!
Har ej en ridder, mere værd end jeg,
den ædle Tyge Brahe, har han ikke
sig giftet med en simpel bondepige?
Hvad jeg har svoret, sværger jeg endnu:
jeg skal ej have rist, ej ro, før jeg
til alteret har ført min elverpige.

Agnete.

Kald mig ej så!

Ebbesen.

Jo, sådan bør du hedde.

Agnete.

Det minder mig kun atter om min synd!

Ebbesen.

Hvad synd? hvad brøde?

Agnete.

Den, at for min moder
jeg har min kærlighed fordulgt. Jeg ved ej,
hvad tanke hun sig gær, når hun mig ser
at gå til Elverhøj. Hun ved ret vel,
at mangen, som har set mig hist i krattet,
for elverpigen holder mig. Men hun,
hun tror, jeg har med elverfolket samkvem.
Således har jeg da bedraget hende! –
Og hvis det nu var sandt, hvis disse væsner
i sandhed er til, vil de da ikke
fortørnes på den dristige, som leger
letsindigen med deres skjulte magt?

Ebbesen.

Vær rolig, min Agnete! For et hjerte,
som elsker, er naturen trylleri,
og trylleriet er igen natur.
Agnete! Du er elverpigen selv:
Din ånd besjæler hist det tavse krat,
den stille høj, og ser jeg over engen
de hvide tåger ubestemte svæve,
så tror jeg, pige, det er dine terner,
som vil sig forme til dit ædle billed,
men synker kraftesløst igen tilbage.

Agnete.

Ak, jeg forstår det ikke; men jeg føler
mig rolig, siden I har trøstet mig.

(Man hører musik i afstand.)

Ebbesen.

Ha, hvad er det?

Agnete.

Nu kommer vore gæster.

Ebbesen.

Så må jeg bort.

Agnete.

Far vel!

Ebbesen.

Far vel! Til Højstrup
med lynets fart mig bære skal min ganger.

Agnete.

Glem ikke kurven.

Ebbesen.

Nej, den skal jeg hente.
Men ikke sandt, Agnete? Jeg tør siden
den bytte for et kys? Du vil ej vredes,
at første gang den løn jeg mig betinger?

Agnete.

Først, herre, lad os se, om I den bringer!

(Agnete iler ind i huset, Ebbesen går hurtigt ud til den modsatte side.)

Ellevte scene

***Bønderfolk** kommer over broen og fra begge sider. Man hører dem først i afstand, inden de træder ind.*

Kor.

1.

Hurtig til lystig fest,
dans og sang
ile vi alle.
Bonden er lensmands gæst.
Fløjters klang
skal os kalde
til festen i bøgelunden.

2.

Synker den tavse nat
over dal,
marker og hytte,
hist fra sit elverkrat
kongen skal
stille lytte
til festen i bøgelunden.

3.

Hurtig til gildehus
gå med fryd
unge som gamle.
Her ved det blanke krus
glædens lyd
skal os samle
til festen i bøgelunden.

(De går ind i huset.)

Anden akt

Et kabinet på Højstrup. På venstre side i forgrunden et vindue, som går ud til haven. På samme side i baggrunden indgang til et sideværelse.

Første scene

***Bjørn Olufsen** alene, står i det åbne vindue og taler ud i haven.*

Bjørn.

Hvad behager? Tys! tys! I behøver ikke at tale så højt. I må betænke, at murene kan have skjulte øren at høre med. – Nå, således, nu forstår jeg det. Ja, Herre Gud! I må tage lejligheden, som den falder. – Hvad behager! – Om jeg kan tie? Ja, kom I ikke til mig med det spørgsmål. Jeg er en mand, som er blevet grå i tjenesten. Jeg har i tre og tredive år været hushovmester her på Højstrup; jeg har i den tid haft alles fortrolighed, den salig frues, herrens, jomfruens og mange andre højadelige herrers og damers. Jeg er ganske fuld af vigtige hemmeligheder, som hverken mine ord eller miner har røbet eller nogensinde skulle røbe. Dersom jeg ville fortælle jer alt hvad jeg ved, så skulle I tabe næse og mund af forundring. Men se, om jeg gør det. – Hvad siger I? – Råber jeg selv så højt? – *(ser sig om.)* Her er ingen. – Nå, ja, ja, det skal være glemt for denne gang. – Et brev, siger I? – Om det kan gå an? – Ja, lad mig se ... *(Ser sig atter om.)* I kan gerne kaste det ind ad vinduet; men i en fart må det være! – Hør, I må binde en sten derved. – Behøves det ikke? – Bi lidt, slå mig det ikke i ansigtet. *(Springer til side, et brev bliver kastet ind igennem vinduet, han går hen og tager det op og går derpå igen hen*

til vinduet.) Se, se! uden udskrift! Ja, det er forsigtigt, det kan jeg lide. *(Putter det i lommen.)* Det skal blive besørget, og på hemmeligheden kan I stole. Men bær jer nu selv forsigtigt ad. Af vejen! skjul jer! Der kommer nogen. *(Slår vinduet i.)*

Anden scene

Bjørn. Elisabeth.

Bjørn.

God morgen, højstærede jomfru! Allerede så tidligt oppe?

Elisabeth.

Det er jo ikke så tidligt.

Bjørn.

For mig og mine lige, som har alle hænder fulde med tilberedelser til brylluppet, er det vist ikke tidligt, men for bruden, for den højstærede brud, som for lutter dans og lystighed ikke vil få et øje lukt i nat, for hende er det tidligt, meget for tidligt.

Elisabeth.

Hvis jeg kommer jer til ulejlighed, gode Bjørn, så vil jeg gerne gå min vej.

Bjørn.

Til ulejlighed? Gode Bjørn? Ja vel er jeg en god Bjørn, en tam, inderlig god Bjørn, der har for megen levemåde til at sige min højstærede jomfru uartigheder.

Elisabeth.

Nu, jeg betragter det ikke som uartigheder. Men I er så hemmelighedsfuld som Sibylla, og jeg kan ikke vide, om min nærværelse måske i dette øjeblik forstyrrer jer i et eller andet anslag.

Bjørn.

Ja, nådige jomfru! hemmelighedsfuld er jeg, men det er ikke min fejl, om man har anset mig værdig til at fyldes med hemmeligheder. Jeg kender min pligt og betydenheden af min post, aldrig skal nogen rose sig af at have fået mig til at løbe i fælden.

Elisabeth.

Nej, det er vist. I er egentlig, når jeg skal sige jer sandheden, ret et fortrædeligt menneske, af hvem man aldrig kan få noget at vide. Jeg ser jer og min formynder hvert øjeblik i denne tid stikke hovederne sammen og tale i gåder om kongens nærværelse eller fraværelse ved mit bryllup. I er frygtsomme, ængstelige, enten for at han skal komme, eller for at han ikke skal komme. Jeg kan ikke blive klog på det, men jeg bliver rasende over at se på eders hemmelighedsfulde gebærder.

Bjørn.

Min nådige jomfru! tag det ikke ilde op, men I er noget ilsindet. Aldrig har jeg fordristet mig til at gøre gebærder til hr. Walkendorff, aldrig har han beæret mig med at gøre gebærder til mig. Vi har talt om kongens ankomst hertil, det er sandt, og vi har været ængstelige ved ikke at vide om Hans

høje Nåde vil forskønne festen med sin nærværelse, eller om vi ej tør vente os denne lykke. Det er sandt, men det er det hele.

Elisabeth.

I lyver, I bedrager mig. Eders ængstelse røber en betydeligere grund, end I angiver. Der er en eller anden vigtig hemmelighed, som I søger at skjule for mig, men I er ikke herre over eders ansigt og eders miner.

Bjørn.

Gud fri mig! Hvad siger I, jomfru! Er jeg ikke herre over mit ansigt, jeg, som lige siden min tidligste ungdom har øvet mig på at kommandere over enhver fold deri?

Elisabeth.

Men det lystrer ikke eders kommando.

Bjørn.

Jomfru! for Himlens skyld! I får mig til at ryste over hele mit legeme. Hvad røber da mit ansigt? Hvad skulle det være for en hemmelighed?

Elisabeth.

Ja, det er just det, jeg forlanger. I skal sige mig.

Bjørn.

Men når jeg nu intet har at sige?

Elisabeth.

Udflugter!

Bjørn.

Og sæt, at noget sådant var mig betroet, burde jeg da besmitte min gamle, ved tavsheden erhvervede ære, idet jeg røbede det?

Elisabeth.

Ser I! der tilstod I det.

Bjørn.

For Himlens skyld! Nej! Hold op at friste mig! – Hvad ville I sige, dersom jeg røbede den hemmelighed, hvori tilfældet og I selv har gjort mig til medvider!

Elisabeth.

Ti stille!

Bjørn.

Ja, se, der har vi det. I siger "Ti stille", og jeg tier også stille, og det er just min dyd. *(Han tager brevet op af lommen)* Hvad ville I sige, om jeg leverede dette brev til en anden end jer?

Elisabeth.

Giv hid! Skynd jer, inden nogen kommer!

Bjørn.

Der har vi det. Nu anbefaler I selv tavsheden.

Elisabeth.

Det er uden udskrift.

Bjørn.

Men I kan stole på, det er til jer. Konfusion gør jeg mig lige så lidt skyldig i, som sladder. *(Elisabeth har åbnet brevet og læser det sagte)* Men for at komme til sagen: Hr. Flemming er her; han siger, han nødvendig må tale med jer under fire øjne, og at ingen dødelig må vide, at han er her. Han står nede i haven, skjult bag træerne, og venter på svar.

Elisabeth *(som imidlertid har læst brevet)***.**

Jeg ved det, det står alt sammen i brevet.

Bjørn.

Nu, så havde jeg ikke behøvet at sige jer det. Men højstærede jomfru! I siger, at I kan ikke blive klog på mig. Det er mig, som ikke kan blive klog på jer. Hvortil skal dette føre? Hvad er det for en ulyksalig lidenskab, I nærer for en anden end eders retmæssige brudgom? Hvorledes tør I på selve bryllupsdagen tage mod breve fra ham og tilstede ham en sammenkomst? Hvad skal enden blive?

Elisabeth.

Ak, det ved jeg ikke selv! Men en beslutning må jeg tage, endnu i dag.

Bjørn.

Ja, længere kan det ikke opsættes.

Elisabeth.

Og just derfor må jeg tale med ham.

Bjørn.

Jeg gyser ved tanken om udfaldet. Når det ikke havde været for at komme i besiddelse af én hemmelighed mer og for at tjene eder, ædle jomfru, så skulle jeg ikke have påtaget mig så farligt et embede som at være kærligheds postbud imellem jer og eders hemmelige elsker.

Elisabeth.

Men ikke sandt, Bjørn, I vil være mig tro og tjene mig med eders bistand?

Bjørn.

Min nådige jomfru har at befale over mig. Hvad troskaben anbelanger …

Elisabeth.

Jeg ved det, jeg ved det! Hør, I må se at skaffe min formynder bort.

Bjørn.

Nu, det er ikke vanskeligt! Jeg vil sige hr. Walkendorff, at jeg har en hemmelighed at tale med ham om.

Elisabeth.

Ja, det kan I vist sige uden at lyve.

Bjørn.

Eller få ham ned for at se nogle af de udvendige tilberedelser til festen, for eksempel faklerne i den store allé.

Elisabeth.

Fortræffeligt! Men forinden må I bringe Flemming bud fra mig og sige ham, at når min formynder er borte, vil jeg give ham et tegn her fra vinduet.

Bjørn.

Meget vel.

Elisabeth.

Dog – jeg vil skrive ham et par ord til, og dem skal I bringe ham.

Bjørn.

Stille! der kommer hr. Walkendorff.

Tredje scene
De forrige. Walkendorff.

Elisabeth *(afsides til Bjørn)*.

Hvorledes skal jeg give jer brevet?

Bjørn *(afsides til Elisabeth)*.

Stille! Lad ham intet mærke!

Elisabeth.

Sig blot! hurtigt!

Bjørn.

Forsigtig! forsigtig!

Walkendorff.

Hvad er nu det? Hvad har I to for hemmeligheder sammen? I udruger en eller anden plan, som jeg ikke må vide. Jeg har længe mærket …

Bjørn.

Hvorledes kan min nådige herre tro …

Walkendorff.

Jeg ved, hvad jeg har at tro. I, min kære Bjørn Olufson, er det hemmelighedsfuldeste menneske under solen. I burde aldrig komme frem uden om natten, gående på sokker af filt og med fingeren på munden, således som man afbilder tavshedens gud.

Bjørn.

Nådige herre! Hvorledes kan I bebrejde mig min tavshed, som I ellers altid har berømmet mig for? Dersom *jeg* ikke havde været tavs …

Walkendorff.

Ti stille!

Bjørn.

Nu befaler I mig jo selv tavsheden.

Walkendorff.

I skal tie med *mine* hemmeligheder, men I skal ikke have hemmeligheder med min myndling.

Elisabeth.

Ser I, Bjørn, jeg havde ret? Nu tilstår min formynder selv, at I har hemmeligheder med hinanden.

Bjørn.

Det er ikke min skyld. Jeg har aldrig tilstået det og skal aldrig tilstå det.

Walkendorff.

Ti stille!

Bjørn.

Det gør jeg med fornøjelse.

Elisabeth.

Det behøves ikke, for jeg forlader eder, kære herrer, så kan I tale højt og frit om eders hemmeligheder. *(Går.)*

Walkendorff.

Elisabeth! hvad mener I!

Fjerde scene

Bjørn. Walkendorff.

Walkendorff.

Hun er allerede borte. Bjørn! Bjørn! I har dog vel ikke ladet hende mærke noget?

Bjørn.

Jeg, herre? Har I glemt mine tre og tredive års tjeneste?

Walkendorff.

Det er en heftig, egensindig pige. Det er mig kært, at jeg får hende giftet i dag, så er mit ansvar forbi.

Bjørn.

Ja, gid det var vel overstået!

Walkendorff.

Hvi så?

Bjørn.

Jeg har en anelse om, at der ikke bliver noget af.

Walkendorff.

Hvorledes?

Bjørn.

Jeg ved ikke selv hvorfor. Men jeg drømte i nat, at kongen kom hertil for at bivåne brylluppet, og at han spurgte, hvorfor bruden ikke bar det smykke, som han havde givet hende i faddergave.

Walkendorff.

Ti dog stille! Den sag bør I aldrig nævne, selv ikke under fire øjne med mig. Gud være min salig hustru nådig, men hun har svart forsyndet sig.

Bjørn.

En uforsigtighed er endnu ikke synd.

Walkendorff.

Men en uforsigtighed, der har sådanne følger! Jeg har elsket hende højt, men skulle noget trøste mig over hendes død, da måtte det være den omstændighed, at vi nu kun er to om hemmeligheden.

Bjørn.

På den måde ønsker nådige herre vel også, at jeg var død og borte.

Walkendorff.

Vist ikke, Bjørn! I har været mig tro og hengiven, men et fruentimmers tavshed er aldrig at bygge på.

Bjørn.

Men herre, hvad siger I da til min drøm?

Walkendorff.

O hvad! Drømme! –

Bjørn.

Men når I nu hører, at den allerede begynder at gå i opfyldelse?

Walkendorff.

Hvorledes?

Bjørn.

Velan, det er en hemmelighed, men I skal erfare den. Kongen er på Tryggevælde.

Walkendorff.

Hvad siger I!

Bjørn.

Sandheden, herre!

Walkendorff.

Men hvoraf ved I det?

Bjørn.

Det er en hemmelighed. Nok, at jeg ved det.

Walkendorff.

Fordømt med eders hemmeligheder!

Bjørn.

Han er kommet dertil i nat, men jeg vil trøste jer med, at det hedder, at han ikke vil bivåne bryllupsfesten.

Walkendorff.

Oh, det var jeg overbevist om!

Bjørn.

Hvorfor blev I da så ængstelig, herre?

Walkendorff.

Ha! for man kan jo dog ikke vide … Dog – jo man kan vide det, det har ingen fare. Kongen kommer ikke. Han har aldrig været på Stevns, og det er et gammelt sagn, at han ikke tør komme her.

Bjørn.

Mener I da, at kongen er bange for elverfolkene?

Walkendorff.

Vist ikke! Men det er et gammelt ærværdigt sagn, som han ikke åbenbart vil trodse. Han ved og indser, at man ikke pludselig bør udrive almuen af dens velgørende overtro. Nej, jeg er rolig i min sag. Han kommer ikke.

Bjørn.

Nu vel, så vil jeg også være rolig.

Walkendorff.

Til Elisabeth Munks dåb kom han jo heller ikke, men sendte salig hr. Flemming i sit sted.

Bjørn.

Og denne gang vil han sende den unge hr. Flemming.

Walkendorff.

Er I vis derpå?

Bjørn.

Ganske vis.

Walkendorff.

Hvoraf ved I det?

Bjørn.

En hemmelighed, herre!

Walkendorff.

En hemmelighed! en hemmelighed! Altid får jeg det svar. Nu, det er det samme. Jeg vil ikke udfritte jer, man plejer at kunne stole på jer, og efterretningen er ypperlig, hvis den er sand.

Bjørn.

Tilforladelig.

Walkendorff.

Nu, så er jo al fare forbi. Så lad os da være lystige og ene tænke på festen! Har I indbudet alle de fremmede efter listen?

Bjørn *(tager et papir op af lommen)*.

Alt er besørget. Alle har lovet at komme, på de tre nær, som jeg har sat kryds ved.

Walkendorff *(ser i papiret)*.

Oh, det er ligemeget! Her kommer gæster nok, både budne og ubudne. Lad mig nu se, I besørger alt på det bedste. Jeg må ind i dansesalen for at se, hvorledes alt er ordnet, og derpå tager jeg til lystskoven, hvor bønderne skal have gilde. Jeg må se, om man også har betænkt dem rigeligt.

Bjørn.

Nådige herre! jeg smigrer mig med, at intet mangler. Men I gør dog vel i selv at se efter.

Walkendorff.

Glem imidlertid ikke, hvad I har at gøre.

Bjørn.

Nej, det skal ingen nød have.

(Walkendorff går.)

Femte scene

Bjørn *alene.*

Bjørn.

Han er borte. Dersom nu jomfruen var her, så var det den belejligste tid for hende til at udføre sit forsæt. Jeg ved ikke, hvorledes alt dette skal ende, men jeg har en anelse om, at det hele bryllup går over styr, og er det da ikke godt at have alt i beredskab til et nyt? – Ah! der er jomfruen.

Sjette scene

Bjørn. Elisabeth.

Elisabeth.

Se her, Bjørn, her er brevet. *(Leverer ham et brev.)* Skynd jer nu! af sted!

Bjørn.

Jeg iler, min jomfru, jeg iler. For eders formynder er I sikker, han er beskæftiget med alle slags indretninger til i aften. Men for at I ikke skal blive overrumplet af nogen anden, så lad mig først rekognoscere terrænet.

Elisabeth.

Ja, gør det!

Bjørn.

Hvad tegn har I aftalt med hr. Flemming?

Elisabeth.

Jeg har skrevet, at når han hørte mig synge, kunne han komme.

Bjørn.

Meget vel, men så må I åbne vinduet, for ellers kan han ikke høre det.

Elisabeth.

Det har jeg betænkt.

Bjørn.

Men syng ikke, for jeg er kommet tilbage og har meldt jer, at alt er sikkert.

Elisabeth.

Nej vist ikke, men skynd jer bare! skynd jer!

Bjørn.

Jeg iler, jeg flyver! *(Går langsomt ud.)*

Syvende scene

***Elisabeth** alene.*

Elisabeth.

Nu er jeg ene, lad mig samle mig!
Mit hoved så fortumlet er, at næppe
jeg ved, hvordan jeg har det. – Dog – lad se –
jeg har det tit nok hørt, således er det:
Mig kongen gifte vil med Ebbesen;
men hvorfor vil monarken vælge for mig?
Tør ej mit hjerte vælge selv? Ak nej!
den frihed ej forenes med den nåde,
som kongen viser det forladte barn,
hvis moder døde, da hun kom til verden,
hvis fader fulgte hende snart i døden.
Jeg ved jo, da min fader var beredt
til anden gang at gæste nordens pol,
bebrejded kongen ham med vredesord
det udfald, som hans første rejse fik,
og skibenes og mandskabets forlis.
Han svarte rask, et ord det andet tog,
forbitret kongen slog til ham med stokken.
Det er et gammelt sagn, at hvem kong Christian
i vrede har berørt kan ikke leve;
min fader har stadfæstet det på ny:
snart i min spæde barndom stod jeg ene,
som arving kun til hans berømte navn.
Da vågned kongens medynk med den spæde,
han skænkede mig guld, stod fadder til mig,
betroede mig til Walkendorff på Højstrup
og til hans ædle frue, hvem jeg mindes
endnu med dyb ærbødighed. I aften

han lægge vil den sidste hånd på værket
ved at forsørge mig. – Men skal Hans Nåde
da vorde mig en tvang? Skal ej min vilje,
her hvor den gælder, spørges om sin stemme?

(Pause.)

– Ha! nu må Bjørn dog brevet have bragt!
Ti gange var der tid dertil!

(Går til vinduet.)

Jeg ser ham

dog ingensteds.

(Lytter.)

Jeg hører ham ej heller.
Ha, min tålmodighed forgår! – Velan,
jeg synge vil min sang, så går dog tiden,
og han kan ikke høre mig derude.

(Synger.)

1.
Nu løvsalen skygger,
og dagen er lang;
hver småfugl nu bygger
i blomstrende vang.

2.
Kun kærlighedsguden
den stakkel er blind;
han flagrer mod ruden,
man lukker ham ind.

(Utålmodigt:)
Ja sandelig! Hvis han mod ruden flagrer,
så lukker jeg ham ind! Det får ej ende!
Bjørn kommer ej! hvor længe skal jeg vente?

(Synger med kendelig utålmodighed.)

1.
Der vanker en ridder mellem grønne træer,
roser og yndelige blommer.
Der synger en drossel, han står den så nær,
med kvidren den hilser skærsommer.

(Hun nærmer sig vinduet og ser ud.)

2.
Han lytter med list imellem grønne træer,
roser og yndelige blommer.
Han grubler og støtter sig tavs til sit sværd,
mens fuglen den hilser skærsommer.

(Hun åbner vinduet.)

3.
Nu åbner en jomfru vindvet mod de træer,
roser og yndelige blommer.
Som fuglen hun synger, han står hende nær,
da føler hans barm, det er sommer.

(Fjerner sig lidt efter lidt fra vinduet.)

4.

Da spirer hans håb alt som de grønne træer,
roser og yndelige blommer.
Han skuer den elskte, hun er ham så kær,
han hilser sit håb i skærsommer.

Ottende scene
Elisabeth. Flemming.

Flemming.
Mit håb jeg hilser, når jeg eder ser,
men det er ej skærsommer for mit håb.

Elisabeth.
Og hvorfor ej?

Flemming.

Oh, kan I spørge så?
Elisabeth! hvad tanke skal jeg nære?
I ved, hvor længe jeg har elsket jer,
I ved, hvor tit I smigret har mit håb –
undskyld mit ord, men her det sandhed gælder –
I har givet mig mer end ét bevis
på eders kærlighed; og nu? – Ha! ved I,
at kongen kommet er til Tryggevælde?
At jeg skal forestille hans person
ved eders bryllup? At han pludselig
har til i aften det bestemt? I aften!
Hvad vil I gøre, sig, hvad skal der ske?
Har I forglemt mig, elsker mig ej længer?
Er Ebbesen ej ene kongens valg,
men eders hjertes? Selv han siger mig,
at han jer elsker, at I elsker ham.
Min Gud, hvad skal jeg tro, hvad skal jeg tænke?
O tal! o svar! befri mig fra min frygt!

Elisabeth.

For Himlens skyld gør ej så mange spørgsmål!
Hvor skal jeg ende? hvor skal jeg begynde?

Flemming.

Jeg heftig er, det ved jeg, men en usling,
en nidding var jeg, om jeg nu var rolig.
Jeg har bekæmpet mig, har mig forstilt
med mer end menneskelig kraft. Ej kongen,
ej Ebbesen, ej nogen sjæl har anet,
at jeg tilbeder jer, at jeg så længe
har bejlet til jer. Er jeg skjult mod andre,
så må I tåle, jeg hos eder giver
mit hjerte luft, min bitre klage tøjlen,
og henter kraft til ny forstillelse.

Elisabeth.

I siger, jeg har smigret eders håb,
har givet eder prøver på min elskov;
hvorfor da voldsomt møde mig med tvivl?

Flemming.

Fordi den tid, jeg frygter, nærmer sig
med stærke skridt. Jeg skal om føje timer
jer skue som en andens brud! O Himmel!
Og han har sagt mig, at I elsker ham!

Elisabeth.

Men er I mer forbavset end jeg selv
ved efterretningen om dette bryllup,
der kommer meget før, end jeg det vented?
Jeg havde håbet, der var tid endnu,
og havde sat mit hele håb til tiden.

Flemming.

Men deri har I uret; man må handle,
må handle selv og ej på tiden stole.
Hvorfor har I mig ej tilladt at træde
som eders brudgom frem for verdens øjne?

Elisabeth.

Det gik ej an! Hvad ville kongen sige?

Flemming.

Hvorfor har I mig ej tilladt at spørge
monarken om hans vilje, sige ham
foruden omsvøb, hvordan sagen står,
og bede ham om nåde for os begge?
Oh, han er god! han har et venligt hjerte!

Elisabeth.

Men han er også fast i sin beslutning;
tro mig, det gik ej an!

Flemming *(med bitterhed)***.**

I ved det bedre!

Elisabeth.

Min hele plan går ud på, tid at vinde.

Flemming.

Oh, hvilken dårlig plan? Hvad hjælper tiden,
når man ej nytter den? – Elisabeth!
er tiden alt det håb, I kan mig give,
så er mit håb forbi om nogle timer.

Elisabeth.

Hav dog tålmodighed …

Flemming.

Hvormed? med tiden,
som næsten er forbi? Oh, hvis jeg ikke
så megen tiltro havde til jert ord,
jeg kunne fristes til den bitre tanke,
at Ebbesen har ret i, hvad han siger:
I elsker ham – bliv ikke vred … forstå mig …
jeg mener ikke just, at I ham elsker,
men han behager jer; I halvt om halvt
har kærlighed til ham; – og jeg! o Himmel!
jeg tror, I elsker også mig kun halvt!
Tvivlrådig er I, ved ej, hvad I vil,
og trækker tiden ud.

Elisabeth.

I mig fornærmer.

Flemming.

Det vil jeg ej for hele verdens pris.
Tilgiv mig! I er god, I elsker mig,
jeg ved det. Oh! hvis jeg det ikke vidste,
var det forbi med mig! Men I er heftig,
letsindig, lunefuld, vil gerne drille
den stakkels fugl, som I ved vingen holder;
I ved, den sidder fast og kan ej flygte.

Elisabeth.

Ved Himlen! Tror jeg ikke, hid I kom
kun for at sige mig uartigheder?
I fald jeg har de mange fejl, I siger,
hvorfor vil I da bejle til min hånd?

Flemming.

Tilgiv! tilgiv! Jeg er mig selv ej mægtig!
Læg ikke vægt på hvad en heftig elsker
i sin fortvivlelse kan sige! Lad os
ej spilde tiden med unyttig klage,
men fatte vor beslutning!

Elisabeth.

Min er fattet:
jeg vil ej høre mer af eders mund.

Flemming.

Er det en kurv, som I mig giver?

Elisabeth.

Tag det
for hvad I vil, men gå!

Flemming.

Nu da! ved Himlen!
det skal fortryde jer, af I mig drilled!

Niende scene

De forrige. Bjørn.

Bjørn.

Min jomfru! Ak, hvad er dog her passeret!
I sunget har for tidlig eders vise.

Elisabeth.

Hvi så?

Flemming.

Hvi så?

Bjørn.

Hvi vented I dog ikke,
indtil jeg sagde jer, at det var tid?

Elisabeth.

Hvad er på færde da?

Flemming.

Hvad er der hændt?

Bjørn.

Det er en hemmelighed.

Elisabeth.

Gamle tåbe!
hvis det er hemmeligt, så nævn det ikke.

Bjørn.

Jo, jeg må nævne det, her kan ej ties.

Elisabeth.

Så tal!

Flemming.

Ja tal!

Bjørn.

En ridder står derude
og fordrer straks at tale med jer, straks.

Elisabeth.

Sig, hvem det er.

Bjørn.

En hemmelighed, jomfru!
Til mig han ene har betroet sit navn,
han er inkognito.

Elisabeth.

Jeg tror, det regner
med hem'ligheder ned på jer fra himlen.

Bjørn.

Og da jeg aldrig bruger skærm mod regnen,
så må jeg sagtens blive gennemblødt.

Flemming.

Det er vel aldrig Holger Rosenkrantz
fra Vemmetofte?

Bjørn.

Hvis jeg navnet sagde
på hver og en, som ej det er, I kunne
jer slutte til med lethed, hvem det er.

Elisabeth *(til Flemming)*.
Hvi frygter I just for at møde ham?

Flemming.
Da jeg fra Tryggevælde red, da sagde
jeg Ebbesen, jeg drog til Rosenkrantz.
I fald, det nu var denne, som var kommet,
så måtte jeg dog bede ham, at ikke
han røber mig for Ebbesen.

Elisabeth.
Hr. Flemming!
I kan ej ud af døren komme nu;
den fremmede bør ikke møde jer.
Gak ind i sideværelset så længe.

Flemming.
Men gør min pine kort, jeg beder jer.
Jeg haste må tilbage for at ikke
mig kongen savne skal.

Elisabeth.
Ja, gå kun, gå!

(Flemming går ind i sideværelset på venstre side.)

Tiende scene
Elisabeth. Bjørn.

Elisabeth.
Nu kan I tale, Bjørn! Hvem er den ridder?

Bjørn.

Ak, jomfru! den, som kommer ubelejligst
af alle riddersmænd på denne jord.

Elisabeth.

Så må det være Døden.

Bjørn.

Døden, jomfru,
er ikke ridder.

Elisabeth.

Nu, hvem er det da?

Bjørn.

Det er hr. Ebbesen.

Elisabeth.

Hvordan? I siger …

Bjørn.

Ham selv.

Elisabeth.

Triumf! han kommer just belejligt.

Bjørn.

Hvorledes? Jeg forstår mig ikke på jer.
Belejligt! Nu, da just hr. Flemming …

Elisabeth.

Rolig!

Gå, gode Bjørn, og lad ham komme straks!
Jeg venter ham med utålmodighed.

Bjørn.

Straks! Straks! *(Afsides, idet han går:)*
Her er en hemmelighed skjult. *(Går.)*

Ellevte scene

***Elisabeth** alene.*

Elisabeth.

Nu skal jeg vise Flemming, jeg kan handle,
og at jeg ikke sidder ørkesløs
og venter alt af tiden. Men til straf
for sin fremfusenhed, han ej skal kende
den plan, jeg fatter. Ebbesen er manden!
Han sindig er, til ham jeg tør betro mig;
den anden kunne ved sin heftighed
fordærve hele spillet. – Ha! der er han!

Tolvte scene

Elisabeth. Ebbesen.

Ebbesen.

Det undrer eder vist, min ædle jomfru,
at jeg så hemmelighedsfuld mig nærmer;
men kongen kender ikke til mit ærind,
så bør ej nogen anden kende det.
Forbavset hørte jeg, at eders bryllup
med mig, som knap er værdig til den lykke,
bestemt var til at holdes alt i aften.
Da faldt det svært på min samvittighed,
at jeg endnu ej bejled til jer hånd.
Vort ægteskab af kongen er besluttet;
men skulle jeg uridderligt, umandigt,
benytte mig deraf, da først jeg burde
se til, at eders kærlighed fortjene?
I har mig aldrig sagt, at I mig elsker,
og sandelig, når jeg mig selv betragter,
så finder jeg det såre rimeligt,
at I kan træffe mangt et bedre valg.
Derfor jeg sværger jer, som ærlig mand:
jeg før udsætter mig for kongens vrede,
end jeg vil ægte jer mod eders vilje.

Elisabeth.

I taler, som det sømmer sig en ridder.
Er eders mening halvt så god som talen,
er jeg tilfreds dermed.

Ebbesen.

Hvordan, min jomfru?
I tvivler på mit ords oprigtighed?

Elisabeth.

Det har jeg ikke sagt, end mindre tænkt.
Men noget forbeholden synes I;
og dog, hvis i forening vi skal handle,
så bør vi mødes på den halve vej.
Nu står I stille, rører eder ikke,
men vinker kun ad mig. Vil I forlange,
at jeg skal gå den hele vej til jer?
Gør selv det første skridt, jeg gør det næste.

Ebbesen.

Hvorledes mener I?

Elisabeth.

Mig forekommer,
I bejler til et afslag. Hvis jeg gav det,
blev tingen højst bekvem for jer. Da skød I
på mig kun skylden, sagde: "Jomfru Munk
har givet mig sit afslag; jeg kan ikke
med tvang til altret føre hende; Himlen
det ved, hvor dybt det afslag mig bedrøver!"

Ebbesen.

Min ædle jomfru! nej miskend mig ikke!
Den ridder, hvem I skænker eders hånd,
er højst lyksalig ...

Elisabeth.

Hvis han elsker mig.

Ebbesen.

Oh! den, som modstår eders yndighed,
han er af sten …

Elisabeth.

Ak! I er selv af sten.

Ebbesen.

Elisabeth! …

Elisabeth.

Tys! tys! forstå mig rigtigt!
Jeg mener, I er ubevægelig
som stenen; I står atter stille nu,
i stedet for at gå mig smukt i møde.
Hvad I behagede mig der at sige,
var smigreri, og dertil er ej tid.
Min yndighed, som I har kaldet den,
er såre let at modstå, dobbelt let,
når alt man har en anden kærlighed.

Ebbesen.

Hvorledes? tror I …

Elisabeth.

Jeg vil ikke forske,
hvorvidt det sagn er grundet, som beretter,
I har med elverpigen sammenkomster.
Tit har jeg lét derved, når jeg det hørte.
Jeg spørger ej derom, vil ej det vide;
jeg fordrer ikke noget skriftemål,
og I vil heller ikke spørge mig,
om alt mit hjerte gjorde noget valg.
Heri vi begge vil bevare tavshed.
Men et der er, hvorom vi tale må,
som vi må have ganske på det klare!
Tør I forsikre mig, at mig I elsker?

Ebbesen.

Min jomfru! jeg var den, som spurgte først.

Elisabeth.

Jeg ser, man kommer ingen vej med jer.
Sig, tror I da, jeg er så tåbelig
at tænke, hver en mand for mig bør sukke?
I øver her et falsk galanteri,
hvortil der ej er tid, ej heller sted.
Velan, jeg synge vil i eders tone:
I elsker mig, jeg tvivler ej derpå …
til raseri, det kan ej være mindre.
Men hvis nu jeg var ikke stemt til gengæld,
hvis jeg et afslag gav jer eller virked,
at hele brylluppet gik over styr –

(Ironisk:)
Svar mig oprigtig, om I da fortvivled,
jer skød, jer hængte, drukned eller sligt?

Ebbesen *(i samme tone)*.
På dette spørgsmål skyldes ærligt svar:
Nej, jomfru, nej! Jeg tog mig ej af dage;
jeg tror, jeg livet end forsøge ville
og se, hvad trøst det mulig kunne bringe.

Elisabeth.
Nu, Gud ske lov! det har jeg også ventet,
jeg kender jer som en fornuftig mand. –
Så tror jeg, vi forstår hinanden. – Altså
nu spøg tilsidesat! I møder her
til bryllupsstads i aften, tager del
i alle festligheder som en brudgom.
I danse må med mig, I må mig vise
ret megen omhu og opmærksomhed.
Nu – det vil sagtens være let for jer,
som elsker mig så højt. Men nærmes timen,
da kirken skal forene vore hænder,
befinder jeg mig ilde, får en afmagt.
Er højtiden først opsat, tid vi vinde.

Ebbesen.
Men kan I også …

Elisabeth.

Vær I bare rolig!
Jeg spille skal min rolle; følg min plan;
det er ej første gang, jeg er besvimet.

Ebbesen.

I er fortryllende!

Elisabeth.

Ja vist! – men tavshed!
at ingen mærker …

Ebbesen.

I kan stole på mig.

Elisabeth.

Så bliver det ved aftalen. Far vel!
Nu skynd jer bort, og lad ej nogen se jer!

Ebbesen *(idet han kysser hendes hånd)***.**

I spøg som alvor er I højst elskværdig.

(Elisabeth går)

Trettende scene

Ebbesen *alene.*

Ebbesen.

Den plan er god, nu er jeg let om hjertet.
I aften drager kongen bort igen.
Hvo tid kun vinder, snart vil vinde mere.

Fjortende scene
Ebbesen. Flemming *kommer ud fra sideværelset.*

Flemming *(afsides.)*
Jeg hørte, de gik bort. Så må jeg efter!
Endnu engang jeg tale må med hende,
det koste, hvad det vil!

Ebbesen.
Hvad ser jeg, Flemming!

Flemming.
Hvorledes! Albert! Ebbesen? Du her?

Ebbesen.
Du red til Rosenkrantz på Vemmetofte?

Flemming.
Du hjemme blev, i nærheden af kongen?

Ebbesen.
En brudgom tiden vel kan falde lang,
men du, hvad gør du her?

Flemming *(afsides)*
Han elsker hende,
hun elsker ham!

Ebbesen *(afsides.)*
Mon han er hendes elsker?

(Til Flemming:)

Vi må af sted! Det er den høje tid!

Flemming.

Af sted! af sted! Ha, sålerne mig brænde!

Ebbesen.

Hvad fejler dig? Hvad er i vejen? Tal dog!

Flemming.

Lad mig i fred! Af harm jeg knap kan sanse!

Ebbesen.

Vær lystig! Ved mit bryllup skal du danse.

(De går.)

Tredje akt

Egnen i Tryggevælde herred, udenfor Karens hus, ligesom i første akt.

Første scene

***Bønderfolkene**, som kom i første akt, står med bægere i hånden og drikke. **Mogens** står i midten. **Karen** skænker for dem. **Agnete** lader sig af og til se imellem dem. Det er aften, dog inden solens nedgang.*

Mogens *(synger)*.

1.

Nu lider dagen så jævnt, så trindt,
alt månen står over Stevens klint.
Bægeret blinker,
glæden os vinker,
mens kølighed vifter fra træernes krans.
Duggen den falder
med perlers glans,
aftenen kalder
til sang og dans.

Kor.

Bægeret blinker etc.

Mogens.

2.

Nu sidder pigen i elverkrat
og vogter tavs på sin gyldne skat,
    kongen alene
    titter bag grene,
han skimter vor lystighed, hører vor sang,
    lytter til støjen
    på enlig gang;
    hører fra højen
    vor bægerklang.

Kor.

Kongen alene etc.

Mogens.

3.

Snart tænder månen, ej længer bleg,
sit natlys højt over bøg og eg.
    Stjernerne funkle
    snart på det dunkle,
når smykket til højtiden aftenen står,
    Freja vil spinde
    sit gule hår,
    vejen vi finde
    til bryllupsgård.

Kor.

Stjernerne funkle etc.

Mogens.
Så lad os tømme nu vor lensmands skål!
Han leve med sin brud!

Bønderne.
Hurra! Han leve!

(De klinker.)

Agnete *(afsides)***.**
Oh, hvilken kval! Nu lider det ad aften,
han kommer ej!

Mogens.
Hvad fejler vor Agnete?
Hvi ser hun så mismodig ud ved gildet?

Karen.
Lad pigebarnet gå i fred! Hvad kommer
det eder ved, om hun mismodig er?

Mogens.
Godt ord igen! Jeg mener det ej ilde.
På slig en dag bør alle være muntre.

(Han blander sig imellem bønderne.)

Karen *(til Agnete)***.**
Behersk dig selv, lad ingen mærke noget.
Hvi vil du være så bedrøvet, barn?
Det er jo tidligt end, snart går de andre,
endnu du komme kan til Elverhøj.

Agnete.

Nej, moder, nej! Jeg vil ej did i aften.

Karen.

Agnete, men hvorledes har du det?
Jeg knap genkender dig. Vil du til bryllup
i stedet for til Elverhøj? Velan,
så lad os begge følge med de andre.

Agnete.

Til bryllup! Nej! Så før til Elverhøj!
Men jeg vil blive her hos dig, min moder!

Adskillige.

Til dans! til dans!

Mogens.

Lad dansen nu begynde!

Karen *(til Agnete)*.

Så fat dig, barn! Vi tales siden ved.

Mogens.

Men skal der danses, da må Karen synge.
Syng, Karen, en af eders gamle viser,
og lad vor ungdom få sig en springom.

Karen.

Ja nok, men I må synge med.

Mogens.

Det skal jeg.

Adskillige.

Til dans! til dans!

Mogens.

Lad dansen nu begynde!

(Bønderne danser under den følgende sang.)

Karen.

1.

Dybt i havet, som med stærke bølger
skummer imod Stevens hvide fjeld,
der en havfru sig på bunden dølger
i det blå, køligt friske væld.

Karen og Mogens.

Men når månen blank på spejlklar flade står,
hæver hun sig op og sagte harpen slår.

Karen.

Tys! tys! tys! hvilken liflig klang!
Fjernt over bølgen lyder havfrusang.

Begge.

Fjernt over bølgen lyder havfrusang.

Karen.

2.

Klintekongen fra sin hvide trone
stirrer ud, mindes svunden lyst.
"Du, som henrev mig ved harpens tone,
oh, min brud! Kom til dette bryst!"

Karen og Mogens.

Men hun rødmer højt igennem bølgen klar,
harpens toner dør, hun stammer frem til svar:

Karen.

"Tys! tys! tys! jeg er ej din brud!
Bølgen er kold, den slukker elskov ud."

Begge.

Bølgen er kold, den slukker elskov ud.

Karen.

3.

Sorrigfuld han vandrer bort fra fjeldet,
søger fred hist i elverkrat,
sværmer ensomt der ved kildevældet,
i den blå, måneklare nat.

Karen og Mogens.

Der han spejder tavs og spænder sine garn,
lokker i sin favn så mangt uskyldigt barn.

Karen.

Tys! tys! tys! han er vist os nær!
Alt har han hørt i skjul bag sine træer.

Begge.

Alt har han hørt i skjul bag sine træer.

(Dansen ophører.)

Mogens.

Man bliver underlig til mode, Karen,
ved disse viser om vor elverkonge.
Det lider snart ad aften, snart det mørknes,
og vi skal elverhøjen tæt forbi.

Karen.

I er dog ikke bange, når I vandrer
i sligt et følgeskab?

Mogens.

Det gyser i mig,
hver gang jeg tænker på den gyldne skat,
som elverpigen vogter.

Karen.

Raser I?
I har dog ikke mod til den at hæve!

Mogens.

Hvad? Mod? Jeg skal jer vise, jeg har mod.
Rask! fyld mit bæger! Modet kommer siden.

Karen *(idet hun skænker for ham)*.
I drikker mer, end I kan tåle, Mogens!

Mogens *(efter at have drukket)*.
Og fik jeg selv en rus, hvad gør det så?
Det hændes kan i dag den bedste mand.
Fyld bægeret igen, det gør mig modig.

(Hun fylder det, han beholder det i hånden og drikker af og til deraf.)

Fortæl mig Karen, – I forstår det jo –
fortæl igen, hvad er det, man skal gøre,
når hist i Stevns man hæve vil en skat?

Karen.
Det har jeg ofte sagt jer.

Mogens.
Sig det atter.

Karen.
Nu vel …

(Afsides:)
Måske det kunne skræmme ham.

(Til Mogens:)
I kender kirken jo på Stevens klint?

Mogens.
Ja, Højerup.

Karen.

En skipper har den bygget,
som var i havsnød, lige ved at strande
på Fælskovs Rif; da lovede han Himlen,
en kirke, han på Klinten ville bygge,
i fald hans liv blev frelst. Han reddet blev
og bygged kirken yderlig på klinten.
Nu skyller havets bølger mod dens fod
og river store stykker ud af klippen;
snart ville kirken styrte ned, om ikke
hver julenat den flyttede sig ind ad,
så meget som et hanefjed.

Mogens.

Det ved jeg!
Nu videre!

Karen.

Men kirkegården svinder
bestandig mer og mer for havets vælde.
De lange knokler af begravne døde
for lyset viser sig på klippesiden,
og mangen arm, så bleg som fjeldets kridt,
med visne fingre peger over søen.

Mogens.

Det ved jeg! Videre!

Karen.

Did går man hen
ved midnatstid, man kryber op ad klippen,
men den er stejl, og havet er derunder, –
mærk dette vel! det livet koste kan –

Mogens.

Jeg ved det! Videre!

Karen.

Derpå man løsner
tre knokler, bringer dem til stedet hen,
hvor skatten nedlagt er; man op den graver,
og ingen trolddom kan da skjule den
for øjet eller hånden.

Mogens.

Det er rigtigt.
Således har I mig fortalt det før.

(Afsides:)

Jeg har forsynet mig med, hvad jeg bruger.

Karen.

Hvi stirrer I så vildt?

Mogens.

Ha! fyld mit bæger
og spørg mig ikke!

Karen.

Lensmanden sig nærmer!

Mogens.

Så skænk da! skænk! Nu må vi sagtens drikke.

(Karen fylder bægeret for ham og de andre.)

Anden scene

De forrige. Ebbesen og Flemming*, begge i højtidsdragt, kommer fra venstre side.* ***To pager*** *følger dem.*

Ebbesen.

God aften, mine venner! Har man også
behandlet eder, som jeg ønsker det?
Har sang og dans og bægerklang jer frydet?

Bønderne.

Ja, herre, ja!

Ebbesen.

Det glæder mig.

Agnete *(afsides)***.**

Der er han!
I bryllypsklæder smykt! Oh, så bedrog han
Agnetes tillid! Nu er alt forbi!

(Iler ud.)

Tredje scene

De forrige*, undtagen Agnete.*

Ebbesen.

I pager! kom hid!

(Pagerne nærmer sig.)

Forglem ikke,
hvad jeg har pålagt jer: Lad jer ej mærke
for disse bønder med, at kongen er her.
Jeg har jer sagt, Hans Nåde vil det så.
Han drager inden midnat bort herfra
og vil ej spilde tiden med at tage
mod disse folks lykønskninger og hilsner.
I ved hans vilje, ret jer derefter!

(Pigerne bukker og trække sig tilbage.)

Karen *(bringer to bægre)***.**

Hr. lensmand, I må tømme smukt et bæger
med vore bønder! I, hr. Flemming, også!

Flemming.

Hvorledes? Jeg? Nej, gamle, spar jer' møje!

Karen.

Hvi så? Jeg tror, at I er vred endnu?
I morges blev I vred; lad solen ikke
gå ned derover.

Flemming.

Gamle! lad mig være!

Ebbesen.

Oh, bryd jer ej om ham; han er lidt vranten;
det går nok over, men han trænger til
at røre sine ben i dansesalen.

Flemming.

Ti med din spot!

Ebbesen.

Betænk, min kære ven,
du skal jo møde på vor konges vegne,
du ligner ham kun slet med sligt et ansigt.

(Karen har imidlertid skænket for Ebbesen og de andre).

Mogens.

Vor lensmand leve! Leve højt hans brud!

Bønderne.

Vor lensmand leve! Leve højt hans brud!

(De tømmer bægrene.)

Ebbesen.

Ja, for min brud jeg tømmer denne skål.

(Tømmer bægeret.)

(Afsides:)

Hvor er hun? Ha, forgæves spejder jeg! –

(Til bønderne:)

Jeg takker eder, venner! – Er det sandt,
I vil i aften følge mig til Højstrup?

Bønderne.

Ja, herre, ja!

Ebbesen.

Jeg takker eder alle!
Jeg ventede det nok, og derfor lod jeg
min vogn i forvejen et stykke køre,
den holder på den anden side broen;
med eder vil jeg gå til fods derhen;
så stiger jeg med Flemming ind, vi drager
i hast til brudehuset hen, og siden
vi ses igen ved festen. Nu af sted!

Bønderne.

Af sted! Af sted!

Ebbesen *(afsides)*.

Ha, hvor er dog Agnete?
Oh, kunne jeg dog med et venligt ord
berolige den elskte før min bortgang!

Kor af bønderfolkene.

1.

Nu da lensmanden bort vil drage,
følger vi ham til brudehus.
Der har vi nye fester tilbage,
atter man fylde skal vort krus.

2.

Vejen skal vi ved månen kende;
huset har selv en stjerneglans:
bryllupPets lys og lamper, som brænde,
vinker så klart til natlig dans.

3.

Fjernt det stråler igennem ruden,
hist er så stolt en riddersal.
Hurra for brudgom! Hurra for bruden!
Hurra skal fylde skov og dal!

(Under slutningen af koret går Ebbesen og Flemming, fulgt af pagerne og alle bønderfolkene, over broen.)

Fjerde scene

Mogens. Karen.

Karen.

Hvi går I ikke med? Så skynd jer da;
betænk, at hvis I vandre skal alene,
kan elverpigen tage jer i nakken.

Mogens.

Jeg går, men fyld engang endnu mit bæger,
for at jeg mod kan hente til min vandring.

Karen.

Hvorledes? Vil I drikke mer endnu?

Mogens *(griber bægeret)*.

Skænk i! skænk i!

Karen.

Velan!

(Hun skænker.)

Mogens.

Snart synker natten.

(Drikker.)

Hurra for elverpigen og for skatten!

(Går hurtigt over broen.)

Femte scene

Karen *alene.*

Karen.

Hvor han er vild! Han drukket har for meget. –
Nu må jeg tale med Agnete. – Stakkel!
hun bliver daglig mere tankefuld
og taber sig i dybe drømmerier. –
Hvor blev hun af? – Der kommer hun.

Sjette scene

Karen. Agnete. *Det er imidlertid blevet mørkere. Om lidt er det ganske aften, men månen skinner klart.*

Agnete.

Min moder!

er alle borte?

Karen.

Ja, nu drog de bort!
End kan man høre deres fjerne hurra.

Agnete.

O Gud! Nu slukkedes mit sidste håb.

Karen.

Hvad mener du?

Agnete.

Jeg elsker Ebbesen!
Nu er det sagt! Lad komme, hvad der vil!

Karen.

Agnete! raser du? men sig …

Agnete.

Min moder!
Tit har jeg haft tilståelsen på læben,
men frygten kvalte den.

Karen.

Men drømmer du?
Vor lensmand mener du, ham som i aften
med jomfru Munk har bryllup?

Agnete.

Skån mig, skån mig!
Jeg føler min ydmygelse; men dog –
endskønt han troløs svigtet har sin ed,
jeg tror dog, at han end mig elsker. – Tror det?
Nej, nej, jeg ved det! – Selv om han mig sagde:
"Jeg elsker dig ej mer", jeg svarte dristig:
Du lyver, herre! Jeg er end dig kær!

Karen.

Agnete! ha, jeg skælver! Sig dog, sig mig,
når har du talt med lensmanden, og hvor?

Agnete.

I tusmørket, ved aften og ved morgen,
på Elverhøj.

Karen.

På Elverhøj! Agnete!
Ha! Du forfærder mig! – Ulykkelige!
Du kender ikke selv din brøde!

Agnete.

Moder!
For Himlens skyld! Hvad mener I!

Karen.

Ha, kald mig
ej moder! Jeg er ej din moder mer.

Agnete.

Så grumt I vredes! Er jeg ikke nok
ulykkelig? Skal jeg endnu betynges
med den forbandelse?

Karen.

Mit barn! hvorledes?
Jeg skulle dig forbande? Kom, Agnete!
Kom til mit hjerte! Kun for dig det slår.

Agnete *(kaster sig i hendes arme)*.

O lad mig hente trøst ved eders barm!
Men hvad betyded eders ord? I sagde,
jeg måtte jer ej længer kalde moder?

Karen.

Ak, kære barn! Din moder er jeg ikke.

Agnete.

Hvorledes?

Karen.

Vid, ulykkelige pige!
som barn du røved blev af elverfolk,
din brudgom elverkongen er.

Agnete.

Ha, moder!

Karen.

Oh, kunne det dog stedse skjules for dig!
Men nu, nu må du vide det.

Agnete.

O tal!

Karen.

Jeg selv har haft et barn, som hed Agnete,
men i sin spæde barndom døde det.
Bedrøvet gik jeg fra den lille døde
en aften ud i skoven. Pludselig
ved Elverhøj et barneskrig jeg hørte;
jeg gik derhen; dig fandt jeg hvilende
på græsset, tog dig op og bar dig hjem,
begrov det lille lig i stilhed, skjulte
med omhu denne sag og gav dig ud
for min Agnete. Barn! Du er en hedning,
har ej den kristelige dåb annammet!
Derfor dig elverkongen kunne rane.

Agnete.

O Himmel!

Karen.

Om din hals du bar en kæde,
hvori en ring af store diamanter,
der funklede som stjerner. Denne skat
var elverkongens tegn, thi han er rig
på diamanter og klenodier.
Ved syn af guldet lokker han den spæde,
og ved en kostbar ring han sig trolover
for evig med det let bedragne barn.

Agnete.

Min moder! du forfærder mig!

Karen.

Min hytte
for ringe var til slig en kostbarhed,
som tyve kunne stjæle, ild fortære.
Jeg lagde ringen i en krukke, grov den
i stilhed ned ved elverhøjens fod,
på samme sted, hvor dig jeg havde fundet,
på samme sted, hvor dig en anelse,
som ej du selv forstod, så ofte hendrog
i tusmørket, mens alle, som dig skued,
af frygt for elverpigen veg til side.

Agnete.

Nej, moder, nej! Den anelse, som drev mig,
var kærlighed. Hist Ebbesen jeg mødte,
for stedet frygtet er, og derfor ensomt.

Karen.

En dobbelt synd har du begået, Agnete!
thi Ebbesen er brudgom, du er brud,
ak! elverkongens brud! – Ulykkelige!
og ved hans høj, hvor han usynlig lurer,
der har du mødt din elsker! – Ha, Agnete!
har han ej truet dig med udstrakt scepter?
Har du ej hørt hans klagesuk i kilden,
i vinden hans forbitrelse? Har aldrig
de hvide tåger, som på engen svæver,
dig knuget med en klam og fugtig kulde?

Agnete.

Nej, moder, nej! Jeg har ham aldrig set.

Karen. *(griber en lille stav og rækker den til Agnete)*.

Så gå, gå straks til stedet, hvor han hersker!
Men gak alene! mulig han da kommer.
Tag denne stav; det skarpe jern, den bærer,
ved trolddom smedet er; grav skatten op,
den ligger under grønsværet, ved bænken,
på højre side, ganske lavt. Anråb ham!
Kald ham ved højens fod og på dens top,
i busk og krat, ved kilden og ved åen;
og kommer han, giv ringen ham tilbage,
begær din frihed; tager han ej ringen,
så kast den til ham, vend dig hurtigt om,
tag flugten straks, og se dig ej tilbage!

Agnete.

O store Gud!

Karen.

Hvordan? Du har ej mod?

Agnete.

Jo, jeg har mod til alt for mig at frelse.

Karen.

Så gå!

Agnete.

Jeg går!

(Idet hun går:)

Nu giv mig kraft, o Himmel!

Karen *(råber efter hende)*.

Fat mod! fat mod! Jeg venter dig i hytten.

(Agnete går over broen. Karen går ind i sit hus.)

Syvende scene

Kongen *kommer fra venstre side, fulgt af* ***Henrik Rud*** *og* ***en jæger****.*

Kongen.

Hr. Henrik Rud! nu kender I min vilje.

Rud.

Ja, herre! Eders hofmænd alt på vejen
jer følger; de vil være her om lidt.
En jagt i måneskin er noget sjældent.
Dog bliver udbyttet vel næppe stort;
måske i krattet hist og her en grævling.

Kongen.

Lad dem om det! Jeg bruger her et påskud,
og dertil kan et jagtparti vel gælde,
selv om der ingen måne var på himlen.
Hvor alt er tyst! Alt Ebbesen er draget
til Højstrup med Poul Flemming; bønderne
er også borte. Tiden er bekvem.

Rud.

Nu sværmer elverpigen vist i krattet.

Kongen.

Just hende søger jeg. Ej sandt, hr. Henrik?
I har bemærket det: i morges Flemming
var lystig, men i aften helt forstemt,
og Ebbesen, som var forstemt i morges,
i aften lystig var?

Rud.

Det kan ej nægtes.

Kongen.

Som sagt, der stikker noget under. Pigen
ved Elverhøj er sikkert med i spillet.
De vil bedrage mig; jeg tror dem ikke.
Men jeg skal følge sporet.

Rud.

Eders Nåde
er vant at se med eget øje, høre
med eget øre.

Kongen.

Det jeg vil fremdeles.
Man tror, jeg tør ej over broen komme!
Hvem ved? Måske man stoler selv derpå?
Velan, jeg skal dem vise det.

Rud.

Jeg hører
alt eders jægere.

Kongen.

Så lad os ile,
før man har nået os. Ikke sandt? de ved,
at jeg i forvejen er gået?

Rud.

Jo, herre!

Kongen.

Nu, så af sted! Vel er jeg ikke Cæsar,
og disse bølger ikke Rubicon;
men dog jeg siger: *Jacta est alea!*

(Går hurtigt over broen, fulgt af Rud og jægeren.)

Ottende scene

***Hofmændene** af kongens følge træder ind fra venstre side, alle i jægerdragt.*

Kor.

1.

Herligt, en sommernat
drage til elverkrat,
hvile ved kilden den svale!
Luna sit sølverbånd
snor om Endymion,
spejder i busk og i dale.

2.

Møder en nymfe dig,
lad hende skøtte sig!
Jæger, oh, lad hende fare!
Husk, at Aktæon fik
straf for et dristigt blik!
Jæger, oh, tag dig i vare!

3.

Gå på den sikre vej,
sværm og forvild dig ej.
Jæger i agt du dig tage!
Men har du tabt vort spor,
lyt til vort jægerkor,
det skal dig kalde tilbage.

(De drager over broen.)

Fjerde akt

En eng i ellekrattet. Man ser elverhøjen. En kilde udspringer derfra og snor sig i bugter om foden af højen. Det er måneklar nat.

Første scene

Mogens *med en spade i hånden.*

Mogens.

Nu er jeg altså blevet skattegraver.
Frisk mod! nu gælder det! Jeg aldrig før
så sildig været her på dette sted.
Bestandig gik jeg udenom, i afstand,
og så helt tit ved højen elverpigen.
Der sidder hun! … Nej, det var månen kun,
som spillede på busken. Måneskin
er ikke godt; jeg holder mer af mørket,
den rette ravnesorte dunkelhed,
hvori man intet skelner. Denne lysning
forvirrer øjet med så mangt et billed.
Her går det an; men på den anden side,
hvor elverpigen plejer helst at sidde,
hvor skatten er begravet. – Hu! jeg gyser!
I fald hun, når jeg kommer, sidder der
og skræmmer mig tilbage fra mit værk?
Frisk mod! Kun ved at vove, kan man vinde.

(Går om bag højen.)

Anden scene

***Agnete** kommer med staven i hånden.*

Agnete.

I væsner, som omsvæver disse steder!
hvis eders magt er mer end gøglespil,
oh, skåner da den arme, som begræder,
at hun fra fødslen eder hørte til!
Du konge, som behersker dette krat,
oh, vis dig for mig, men i milde stråler,
hvis matte sølverskær mit øje tåler
så let som månens glans i denne nat!

I tågebilleder, hvis dans forlyster
den kronede, som her i højen bor!
I vil betragte *mig* som eders søster
og regne mig til eders lette kor?
Tilgiv! Selv jeg årsag er deri:
jeg selv har vandret her som elverpige,
har nærmet mig til eders skjulte rige,
har følt jer drage truende forbi.

Her har jeg, fjernt fra vrimlen og fra støjen,
den elskte mødt i denne stille lund.
Hist har jeg, på den anden side højen,
hørt troskabs eder af hans falske mund.
Nej, jeg vil ikke se det sted igen,
som blev et gravsted for min ungdoms glæder,
hvor nu jeg på den visne myrte træder,
som plantet blev, ak! af en troløs ven!

Og dog – dog er det der, hvor jorden gemmer
min fæstensring i sit forborgne skød.
Jeg må derhen! Hvad er det, jeg fornemmer?
Det hist som klangen af en spade lød!
Mon denne lyd er elverkongens bud?
Vil han mig lokke med det jern, som klinger?
Men kommer jeg, måske med udstrakt finger
han truer mig og kalder mig sin brud.

Jeg er forvirret, lad mig søge hvile!
Min tanke sværmer, og min fod er mat.
Ved disse bølger, som med rislen ile
fra højen ud igennem dunkle krat,
jeg ro vil søge for min frygt, min sorg.
Fra kongens dybe bolig ud de vælde.
Oh, bølger små! Vil I mig ej fortælle
et eventyr fra eders herskers borg!

Hun sætter sig på en træstub ved foden af højen og falder i søvn. Derpå fremstiller sig, synlig for tilskuerne, følgende

DRØM:

Elverpigerne danser på engen i måneskin. De bemærker Agnete og drager elverkongen hen til hende. Han træder hende ganske nær, viser hende kærtegn og rækker hende en diamantring. Agnete vågner, rejser sig og vil tage ringen, men i det samme synker elverkongen i jorden, og elverpigerne forsvinder.

Agnete.

Min Gud! var det en drøm?

(Hun holder hænderne for øjnene.)

Tredje scene

***Agnete**. **Mogens** kommer bag fra højen. Han har en diamantring i hånden. Han betragter den opmærksomt, idet han træder frem, så at han kommer til at stå Agnete temmelig nær, uden at se hende.*

Mogens.

En kostbar ring!
En sjælden skat i sandhed!

(Tager hænderne fra øjnene).

Dog – dog så jeg
så tydelig den gyldne ring; den funkled
med store diamanter.

(Vender sig om og ser Mogens holdende ringen i hånden.)

Ja, der er den!

(Hun udstrækker hånden og tager ringen.)

Mogens.

Ha! det er elverpigen! Frels mig, Himmel!

(Flygter bort.)

Fjerde scene

***Agnete** alene.*

Hvo var dog han, som ringen bragte mig?
Hvi løb han bort?

(Betragter ringen:)

Hvor sælsomt! Just den samme,
som jeg i drømme så! – Nu har jeg den!
Men kongen? hvordan skal jeg finde ham?
Og mon han og vil tage den tilbage?
Ak! i min drøm var han så venlig mod mig,
han bøjede sig til mig, gav mig ringen,
som om han fæstede mig anden gang –
Der kommer nogen! hvor skal jeg mig skjule?

(Sætter hurtigt ringen på fingeren).

Femte scene

Agnete *stående i forgrunden til venstre.* ***Kongen*** *træder ind i baggrunden, fulgt af* ***Rud*** *og* ***jægeren****.*

Kongen *(endnu i baggrunden)***.**
Her stedet vist må være.

Rud.

Ganske rigtigt!
Vil Eders Nåde lægge mærke til,
der står en pige hist, belyst af månen,
så fin en skabning, klar, ja gennemsigtig,
at hvo der hende så, kan dristig sværge,
han elverpigen virkelig har set.

Kongen.

Så sandt jeg lever! – Bliv tilbage, Rud!
Forsigtig! lad os ikke skræmme hende;
hun kunne som en tåge svinde bort,
så flygtig ser hun ud. Bliv her tilbage,
jeg vil alene gå på dette vildspor.

(Rud og jægeren bliver i baggrunden. Kongen træder frem.)

Agnete.

Man nærmer sig!

(Vil skjule sig.)

Kongen.

God aften, vakre pige!
vær rolig! Du har intet at befrygte.
Jeg er en fremmed, som ej kender vejen;
vil du vel sige mig besked?

Agnete.

Ja, herre! Hvad søger I?

Kongen.

Jeg søger elverpigen.

Agnete.

Ha! Elverpigen!

Kongen.

Ikke sandt? Hun hersker
på dette skjulte sted og viser sig
i måneskin for vandreren.

Agnete.

O herre!

Kongen.

Hvi så bevæget? Sig mig, vakre barn,
jeg står vist alt ved målet, som jeg søger?
Du selv er elverpigen, ikke sandt?

Agnete.

Oh, spot mig ikke, herre!

Kongen.

Spotte dig?
Ved Himlen! nej, din skønhed vil jeg hylde
ved dette spørgsmål. Man har mig fortalt,
at elverpigen her sig ofte viser,
og du, du ser mig så fortryllet ud,
som om du formet var af sne og bjergluft.

Agnete.

Nej, herre, jeg er kun en dødelig,
ej elverpigen, vil ej være det
for hele verdens guld og diamanter!
O Gud! jeg går her selv med bange hjerte,
med frygt for elverpigen, som måske
usynlig lurer på mig.

Kongen.

Er her da
en anden elverpige?

Agnete.

Så man siger.

Kongen.

Hvorledes? fandt jeg endnu ej den rette?

Agnete.

Nej, det er ikke mig! ej mig!

Kongen.

Mit barn,
hvem er du da, hvis ikke den jeg søger?

Agnete.

Jeg er en fattig bondepige, herre!
Min moder hedder Karen, hendes hytte
ved åen står i Tryggevælde herred.
Jeg lyver ikke, herre! Vil I spørge,
skal I erfare, jeg har sandhed sagt.
Min moder er en husmandsenke, herre,
men velbekendt.

Kongen.

Mit barn! jeg tvivler ikke.

(Afsides:)
Ha! det er hende, hvorom Flemming talte.

(Til Agnete:)
Men sig mig, barn, hvad gør du her så silde?
Har du din elsker givet stævnemøde?

Agnete.
Min elsker, herre! Jeg har ingen elsker!

Kongen.
Men sig, hvad har da lokket dig så silde
til dette skjulte sted? Du siger selv,
du går her med et bange hjerte? Pige,
hvad søger du da her?

Agnete.
O Gud!

Kongen.
Tal dristig!
Til mig du rolig kan betro din tanke.
Er du bestedt i nød? Hav tillid til mig,
måske kan jeg dig hjælpe fremfor nogen.

Agnete.

Ja, herre! god og ædel ser I ud,
I har et mandigt væsen, gyder tillid
i den forladtes barm. Og dog – dog er der
hos eder noget, som forfærder mig:
I eders øjekast er noget strengt –
nej – ikke strengt – jeg ved ej, hvad det hedder,
men jeg er næsten sky for eders blik;
det giver mig vel tillid, men det fylder
mig og med frygt – med ærefrygt, jeg mener,
med dyb ærbødighed. Se, det er ordet!

Kongen.

I sandhed, dette sprog er ingen bondes.
Mit barn, hvor har du lært så fin en tale?
I fald jeg vækker frygt og tillid hos dig,
så glem den første, lad den anden råde!
Ved Himlen! du mig alt er kær som få!
Sig frem, hvad søger du?

Agnete.

Ak, ædle herre –
men I vil le mig ud.

Kongen.

Nej, kære barn!
Tal dristig! Sig mig alt!

Agnete.

Jeg søger kongen.

Kongen.

Så sandt jeg lever! det sig sælsomt føjer:
Du søger kongen, og for ham du står.

Agnete.

Hvorledes?

Kongen.

Som jeg siger.

Agnete.

Nej, o herre!
I har jert løfte brudt, I spotter mig!

Kongen.

Jeg taler sandhed; er den så utrolig?

Agnete.

I er som en af os, af kød og blod.

Kongen.

Mit barn! er kongen ej af kød og blod?

Agnete.

Nej, herre, nej! Han er en flygtig tåge,
som svæver for et pust i aftenluften;
hans hjerte har ej blod, hans ben ej marv,
han ingen lighed har med jer.

Kongen.

Guds død!
Det kalder jeg et smukt begreb om kongen!

Agnete.

I bliver vred!

Kongen.

Nej, nej! Nu har jeg det!
Du mener elverkongen?

Agnete.

Ja, hvem ellers?

Kongen.

Hvem ellers? – kan du spørge så, mit barn?
Er ingen anden konge dig bekendt
end den, som eders overtro har dannet?

Agnete.

I vil dog ej indbilde mig, o herre,
at I kong Christian er?

Kongen.

Indbilde dig?

Agnete.

For det var mer utroligt end det første.

Kongen.

Og hvorfor det?

Agnete.

Kong Christian tør ej komme
til Stevns; ham elverkongen ej vil tåle.

Kongen.

Mit barn, din uskyld får mig til at smile.
Nu ser du dog, at kongen er på Stevns,
og at din elverkonge må ham tåle.
Heraf du lære kan, at det fra nu af
med elverkongens myndighed er ude,
og du har intet mer af ham at frygte.

Agnete.

Nej, herre, nej! Jeg tør det ikke tro!
Alt fra min første barndom har jeg hørt,
at kongen ikke komme tør på Stevns.

Kongen.

Guds død! Jeg taber min tålmodighed.
I kender her ej nogen anden konge
end den, som eders indbildning har skabt.
Det er på tiden, jeg afsætter ham
og viser jer, I dårer, hvo der hersker.
Du tror på hin, som kun er hjernespind
og mig, der synlig for dit øje står,
hos mig du tør benægte liv og sandhed?
Lad fare denne tåbelige tanke!
Hvis nogen sorrig tynger på dit hjerte,
hvis noget ønske hviler i din barm,
så vend dig til den konge, for hvis åsyn
du her er stedet! Ham din sorg du klage,
for ham frembære du dit håb, din frygt!
Således var det stedse skik i Danmark;
jeg ser i ånden: Sådan skal det blive!

Agnete *(kaster sig ned for hans fødder)*.

O Herrens salvede! Jeg kender dig!
Hvor var mit øje blindt for dine stråler!
Nu føler jeg det først: Den ild i blikket,
som gyder tro og tillid i min barm,
mens den tillige bøjer mig i støvet
for dine fødder; selv den ædle vrede,
hvis lynglimt flammer i din tales torden,
alt siger mig, at du monarken er!

Kongen *(rejser hende op)*.

Stat op, min datter! Sig dit ærinde
til ham, du nævnte først med kongenavn.

Agnete.

Oh, han er magtesløs fra denne stund!
For skjoldungsolen viger han og alle
de tåger, som af månen suge næring.

Kongen.

Hvad ville du ham da?

Agnete.

O Gud … tilbage
ham give denne ring.

Kongen.

Giv hid!

(Agnete giver ham ringen.)

Hvad ser jeg!
Min faddergave til Elisabeth!
Hvorledes er du kommet til den ring?

Agnete.

Min konge! Konen hist ved Tryggevælde
er ej min moder; hun har fundet mig
som spæd på dette sted, og i mit halsbånd
var denne ring.

Kongen.

Hvad hører jeg! – Ha, følg mig
til Højstrup! Her er ingen tid at spilde.

Agnete.

Til Højstrup! O min konge! nej forskån mig …

Kongen.

Hvorfor? Hør, barn! Du elsker Ebbesen!
Du tier? Svar oprigtig!

Agnete.

Ja!

Kongen.

Har han
dig svoret troskab?

Agnete.

Ja!

Kongen.

Så kom, min datter!
Nu vil jeg være gæst på Højstrup! Hurtigt!
Gid vi kun ikke komme må for silde!

Jægerne *(bag skoven)*.

Møder en nymfe dig,
lad hende skøtte sig!
Jæger, oh, lad hende fare!
Husk, at Aktæon fik
straf for et dristigt blik!
Jæger, oh, tag dig i vare!

Kongen *(så snart de to første linjer er sunget)*.

Ha! det er jægerne, som søger mig. –
Hr. Henrik Rud!

(Rud træder frem.)

Send eders jæger ned
til bondehuset hist ved broen, lad ham
den gamle kone bringe, hun må straks,
må ufortøvet følge med til Højstrup.
Jeg venter hende ved min vogn.

Rud.

Straks, herre!

(Jægeren går.)

Kongen.

Og nu af sted!

(Til Agnete:)

Giv mig din hånd!

Agnete.

Jeg følger.

Kongen.

For lyset komme skal, hvad mørket dølger.

(Går med Agnete ved hånden, fulgt af Rud.)

Jægerne *(bag skoven)***.**

Gå på den sikre vej,
sværm og forvild dig ej,
jæger, i agt du dig tage!
Men har du tabt vort spor,
lyt til vort jægerkor,
det skal dig kalde tilbage.

Femte akt

En oplyst og festlig smykket sal på Højstrup.

Første scene

Walkendorff. Elisabeth, Ebbesen. Flemming. Riddere og damer.

Lige som tæppet går op, ser man et stort, pragtfuldt bal i fuld gang. Ridderne og damerne opfører forskellige danse. Derpå fremtræder nogle unge piger og overrækker, under en dertil passende dans, Elisabeth brudekransen. Hun viser sig rådvild, om hun skal modtage den eller ikke. Flemming iagttager hende nøje, også Ebbesen har opmærksomheden henvendt på hende. Endelig tager hun kransen, skønt med skælvende hånd. De unge piger trækker sig tilbage. Ballet begynder atter, idet ridderne og damerne, som var tilskuere ved de unge pigers dans, atter stiller sig op i nye kvadriller. Alle de tilstedeværende hovedpersoner står imidlertid i forgrunden foran de dansende. Flemming, som længe har kæmpet med sig selv, træder frem og river Elisabeth kransen af hånden, hvilket må ske et øjeblik efter, at hun har modtaget den. Elisabeth og Ebbesen står forbavsede derved. Walkendorff viser sig forundret og forbitret over Flemmings dristighed. Flemming og Elisabeth ses at anråbe ham om tilgivelse og om beskyttelse for deres kærlighed. Walkendorff tilkendegiver med vrede, at han ikke vil indlade sig derpå. Hele denne handling må fremstilles således, som om de handlende personer virkelig talte med hverandre, for at tilskuerne kan forestille sig, at de kun formedelst den stærke dansemusik ikke hører ordene. Lidt efter lidt geråder alt i uorden. Kvadrillerne forstyrres. Gæsterne løber imellem hverandre. Alle giver tegn på deres forvirring. Pludselig høres jægerkoret fra tredje og fjerde

akt, uden sang, blot udført af valdhorn, udenfor. Alt bliver stille i salen, man lytter med spændt forventning.

Anden scene

De forrige. Bjørn *kommer hurtigt ind.*

Bjørn *(til Walkendorff)*.

O herre! Jeg har vigtigt nyt at melde:
Vid, kongen er her.

Adskillige.

Kongen!

Andre.

Kongen!

Andre.

Kongen!

Walkendorff *(afsides)*.

Nu se i nåde, Himmel, til mig synder!

(Iler mod udgangen for at tage mod kongen. Alle flokker sig om ham.)

Tredje scene

De forrige. Kongen. Rud. Følget.

Kongen.

Hr. Walkendorff! Jeg hilser jer! Jeg kommer
uventet, kan jeg tænke, men jeg beder,
lad ej min ankomst eders fest forstyrre!

Walkendorff *(meget forlegen)*.

Forstyrre! – Høje konge! denne nåde,
så stor, som den uventet er, jo måtte
forhøje festens glans uendeligt,
hvis ej den allerede var forstyrret.

Kongen.

Hvad mener I?

Walkendorff *(pegende på Elisabeth)*.

Hun vil ej tage ham,
hun har en anden.

Kongen.

Walkendorff! I skæmter.

Walkendorff.

Nej, Eders Nåde! Jeg er nu tilvisse
til skæmt ej oplagt.

Elisabeth og Flemming *(knælende for kongen)*.

Hør os, ædle konge …

Kongen.

Hvad ser jeg? I, hr. Flemming! Er det eder,
som hendes hoved har med griller opfyldt?
I skulle møde her på mine vegne,
som eders salig fader mødte fordum
ved barnets vugge. Vid, min unge herre,
I forestiller kongen højst uværdigt
og ligner eders fader såre slet.
Ha! rejs jer, I utaknemmelige!
Bort med jer! Jeg vil ikke se jer mere.
I begge har min tiltro ført bag lyset,
har mig fortiet eders kærlighed
i stedet for at skrifte den i tide.

(Elisabeth og Flemming rejser sig op.)

Hr. Ebbesen! I står så tavs i krogen.
Ja, dette syn kan ej opbygge jer.
Kom hid! Så sandt jeg kongen er, jeg lover,
I skal erstatning få for al den uret,
som her I led.

Ebbesen.

Vær skånsom, Eders Nåde!
Jeg fordrer ej erstatning. Vil I gunstig
bevilge mig en bøn, så skænk de tvende
den nåde, som I nys berøved dem,
og lad dem gå til alteret. Jeg sværger:
Jeg bør ej, kan ej ægte jomfru Munk.

Kongen.

Jeg har ej bedet jer om råd, hr. lensmand!
Hvad var det for et ord, som undslap jer?
I fordrer ej erstatning? Er det muligt?
Måske I selv har del i hines forbund?
Måske I givet har forlængst en anden
et troskabsløfte?

(Ebbesen slår forlegen øjnene ned.)

Jeg skal vise jer,
hvad sligt betyder! – I har svoret på,
I ægter ej Elisabeth? Nu vel,
jeg tror, min ed er vel så god som eders:
Jeg sværger ved mit kongelige ord:
I føre skal Elisabeth til altret,
den samme, jeg stod fadder til og skænked
en sjælden diamant i vuggegave. –
Elisabeth! drag handsken af jer' hånd,
vis ringen frem.

Walkendorff *(afsides til Bjørn)***.**

Ha! jeg forgår af skræk!

Bjørn.

Nu går vor hemmelighed snart i lyset.

Elisabeth.

Min høje konge! jeg forstår jer ikke.
Har I en sjælden diamant mig skænket?

Kongen.

I spørge kan derom? … Hr. Walkendorff,
da bruden er i dag så festlig smykket,
hvi skal hun ikke bære kongens gave?
Gå, hent den straks.

Walkendorff.

Ak! Eders Nåde …

Kongen.

Nu?

Hvad er i vejen?

Walkendorff.

Ringen … den er borte.

Kongen.

Hvorledes?

Walkendorff.

Herre! Skylden er ej min.
Jeg var i udlandet, min salig hustru
lod uforsigtig barnet gå med ringen
om halsen i en kæde: den blev stjålet.

Kongen.

Hvor let at skyde skylden på sin hustru,
når hun er død og kan sig ej forsvare!

Walkendorff.

Jeg sværger Eders Nåde …

Kongen.

Hvoraf ved I,
den stjålen er? Hvo var da gerningsmanden?

Walkendorff.

En krybskytte blev mistænkt, høje herre!

Kongen.

Hvad? Mistænkt? Hvoraf ved I det?

Walkendorff.

Man så ham
sig hemmelig at snige her om slottet.
Ved Tryggevælde blev han siden efter
forfulgt af jægere; de greb ham der,
men intet havde han, som vidned mod ham.
Formodentlig han ringen bort har kastet
af frygt for følgerne, har siden vandret
til stedet hen, har søgt den op og solgt den.

Kongen.

Men blev ej barnet ranet med det samme?

Walkendorff.

Hvorledes? Nej, her står Elisabeth.

Bjørn *(afsides)*.

Nu kniber det!

Kongen.

Det synes mig utroligt.
Man har mig sagt, at kæden var af stål
og sluttede så fast om barnets hals,
at det var ikke let at få den løs.

Walkendorff.

Ha! hvoraf ved I det!

Kongen. *(Giver et tegn til sit følge. – Til Walkendorff:)*

Kan I bevise,
at denne pige her er jomfru Munk?
Forsikringen er ikke nok. Jeg påstår:
Hvo ringen har, hun er Elisabeth.

Fjerde scene

***De forrige. Agnete** træder frygtsomt ind, fulgt af **Karen**.*

Ebbesen.

Agnete! Ha! hvad ser jeg!

Kongen *(til Agnete)*.

Kom, mit barn!
Stræk hånden ud! Se, her er diamanten!
Her står Elisabeth, Munks datter!

Walkendorff.

Nåde!

Jeg har fortiet det af frygt, min konge!
Jeg har ej sparet tid, ej flid, ej møje,
at komme det forsvundne barn på spor,
men alt forgæves var.

Kongen.

Hvem er den pige,

som I udgivet har for jomfru Munk!

Walkendorff.

Min broderdatter, herre! Jeg kom hjem
fra udlandet med hende, som et pant,
min broder døende mig efterlod,
da han i Strasborg opgav ånden. Pigen
var nylig blevet moderløs, hun var
omtrent i alder med det tabte barn
og hed Elisabeth, som hun.

Kongen.

Ha! Ser I,

hvorledes mørkets gerning søger lyset?
Jeg burde straffe jer, jer alle straffe,
men jeg vil lade nåde gå for ret. –
Nu, Ebbesen! Hvo af os svor vel sandhed?
Vil I endnu ej ægte jomfru Munk?

Ebbesen.

Tilgiv, min konge!

Kongen. *(forener Ebbesen og Agnete)*.
Vær lykkelige!

(Forener Flemming og Elisabeth:)
Mit ønske gælder også for hr. Flemming
og jomfru Walkendorff.

Alle.

Vor konge leve!

Kor.

Beskærm vor konge, store Gud!
Beskærm hans slægt!
Lad Skjoldungstammen høj og prud
bestandig skyde friske skud!
Beskærm vor konge, store Gud!
Beskærm hans slægt!
Med blomster i sit sølverhår,
han bære, styrket år for år,
så let som i sin ungdoms vår,
sin krones vægt!

Om "Elverhøj"

Forfatter: Johan Ludvig Heiberg (1791-1860).
Org.udgave: *Elverhöï. Skuespil i fem Acter.* Ferdinand Prinzlau, København 1828 .
Denne udgave baseret på: *Elverhøj.* Drama i fem Akter af Johan Ludvig Heiberg. Frantz Christtreus Bogtrykkeri, København 1911.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af August Malmström (1829-1901): Älvalek (1866).

ISBN 978-87-7628-073-4
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-293-7 (Ølstykke 2013).

www.ebib1800.dk

